

OBSAH 2. ČÍSLA 13. ROČNÍKU - 1981

Žiješ, nebo jsi mrtvý?

Co s pochybností?

Věrný služebník

... a proto ji důvěřujeme

Boží dar věčného života

Chetitě

Matka v Izraeli

Proč tichý Mojžíš

ztratil trpělivost

Generační problém

také v křesťanských rodinách?

Bratr Richards v Praze

Telefon 268 27

Strach

ZNAMENÍ DOBY

Návštěva u přátel

V době od 22. září do 5. října 1980 jsem na pozvání představitelů církve adventistů s.d. v SSSR M. P. Kulakova a z pověření Generální konference navštívil se svou manželkou Sovětský svaz. Naše cesta probíhala podle předem stanoveného programu a vedla tentokrát hlavně středoaasijskou částí — republikami Uzbekistán a Kazachstán. Navštívili jsme sbory v městech Samarkand, Taškent, Alma-Ata a Moskva. Po asijské části Sovětského svazu nás doprovázel a při bohoslužbách překládal kazatel bratr Fries z Taškentu, v Ruské sovětské republice to byl předseda bratr M. P. Kulakov.

Všude jsme se setkávali s projevy opravdového přátelství. Na všech letištích nás čekali bratři a sestry, kteří nás srdečně vítali. Setkali jsme se s mnohými kazateli a činovníky sborů a v jejich domovech poznávali příslovečnou pohostinnost sovětských lidí.

Při letu z Moskvy do starého města Samarkandu, vzdáleného od Moskvy přes 3000 km, jsme si říkali, jak poznáme na letišti bratry a sestry, kteří nás budou čekat, a jak oni poznají nás. Když jsme vystoupili z letadla, viděli jsme skupinu lidí s květinami a nebylo těžké poznat, že čekají na nás. Kromě našich věřících nás na letišti přivítal i zplnomocněnec pro věci církevní samarkandské oblasti p. Uzmanov. Měli jsme možnost zhlédnout velmi zajímavé pamětihodnosti historického města Samarkandu, starého dva a půl tisíce let. Litovali jsme, že na prohlídku tak vzácných míst nebylo více času. Večerního shromáždění uprostřed týdne se zúčastnili věřící ze širokého okolí. Byly to nezapomenutelné chvíle pro ně i pro nás také proto, že to byla vůbec první oficiální zahraniční návštěva v tomto sboru. Po shromáždění jsem musel ještě dlouho odpovídat na četné otázky při večeři v domě staršího sboru.

V programu našeho pobytu v Samarkandu byla i návštěva významné muslimské mešity Imam Al Buchari, vzdálené asi 30 km, v městečku Kartangu. Tam jsem měl rozhovory s představeným této mešity panem Rachimdzanovem, který nás provedl celou mešitou a vzácnou knihovnou s cennými korány pocházejícími z různých míst islámského světa. Měli jsme tu přednost, že nám bylo dovoleno vstoupit i do těch míst mešity, které nejsou přístupné pro jinověrcy, a pořádku i několik snímků. Nakonec nás naši islámští přátelé pozvali k prohlídce krásné zahrady a také nás pohostili. Viděli jsme muže, jak přicházejí do mešity, aby se tam vroucně a v úctě k posvátnému místu modlili podle svého poznání s tváří obrácenou k Mekce.

Dále vedla naše cesta do hlavního města uzbecké republiky, Taškentu. Obdivovali jsme toto krásné město, které bylo v roce 1967 postiženo silným zemětřesením a za krátkou dobu znovu, moderně vybudováno. Navštívili jsme muzeum a také výstavu zemědělských strojů a produktů. Seznámili jsme se s obrovským rozvojem zemědělství i průmyslu. Přesvědčili jsme se, že občané SSSR milují svou zemi a jsou hrdí na její úspěchy a mírový program.

Sobotní bohoslužby se konaly v přeplněné modlitebně a byli jsme rádi, že jsme mohli mít spolu s ostatními účast na památce svatých večere Páně. Byly to krásné hodiny ve společenství bratří a sester a stejně radostné chvíle za teplých večerů pod širým nebem v rodině bratra Friese s br. D. Kulakovem, vedoucím činitelem naší církve v Uzbekistánu a dalšími spolupracovníky. Ještě nikdy jsem nejedl tak chutné hrozny, granátová jablka a melouny, z nichž některé vážíly až 50 kg, jako v Kazachstánu.

Z Taškentu jsme letěli do Alma-Aty, hlavního města Kazachské republiky. Letadlo přistálo v jednu hodinu po půlnoci a my jsme se domnívali, že tam už nikdo nebude čekat. Byli jsme však mile překvapeni, když i tam čekala početná skupina v čele s br. Vlkoslavským, vedoucím našeho díla v této republice. Druhého dne jsme byli v domku staršího sboru přivítáni podle slovanského zvyku chlebem a solí a pak už za účasti kazatelů a starších se hovořilo o díle Božím. Vyprávěli jsme navzájem své zkušenosti a já musel odpovídat na jejich dotazy. Večer v přeplněné modlitebně zněly nejen krásné sborové zpěvy, ale i hudba.

V doprovodu vedoucích bratří jsem uskutečnil zdvořilostní návštěvu na příslušném ministerstvu pro církevní záležitosti, kde jsem byl přijat p. ředitelem Begimovem a jeho spolupracovníky. V srdečném rozhovoru mi mezi jiným p. Begimov ukázal na československý řád, který kromě ostatních vyznamenání zdobil jeho hrud. Rekl, že je hrdý na toto vysoké československé vyznamenání, které obdržel jako letec při osvobození Ostravy a Prahy. Vzpomněli jsme hrůz druhé světové války i velkých obětí, které přinesly naše národy pro osvobození.

V Alma-Atě nám bratři poskytli možnost vyjet za krásného počasí na několik hodin k blízkému horskému masivu Tien-Sanu a prohlédnout si známou vysokohorskou rychlobruslařskou dráhu a kousek

U mauzolea Mohameda Ibn Izmaila Al Buchari v islámské mešitě blízko historického Samarkandu

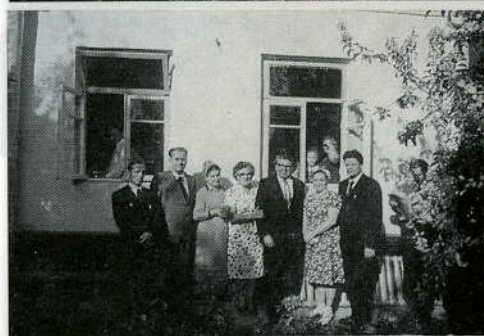
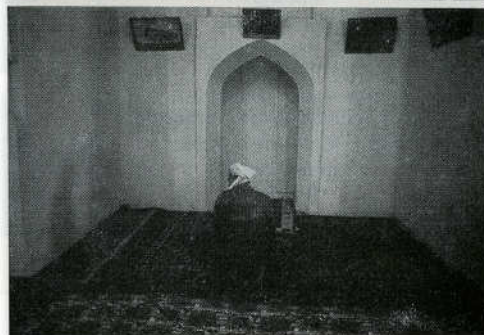
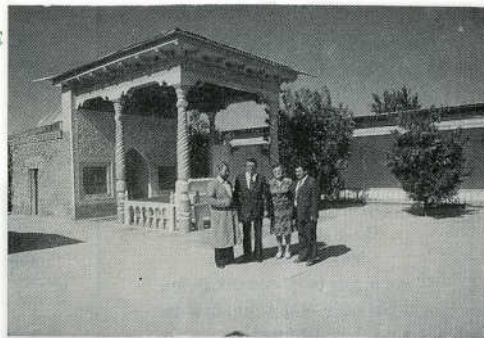
Páteční modlitba v mešitě Imam Al Buchari

Vedoucí činovníci církve Uzbekistánu před modlitebnou v Taškentu

Část pěveckého sboru v Alma-Atě

S činovníky církve pod horským masivem Tien San v republice Kazachstán

Přátelské jednání s představiteli státní správy v Alma-Atě

ŽIJEŠ nebo jsi MRTVÝ?

Takto položená otázka se může zdát zvláštní a nelogická. Takto se nikoho neptáme. Pokud podobnou otázku klademe, pak jen v třetí osobě: žije, nebo je mrtvý?

Má-li někdo těžce nemocného, který zápasí mezi životem a smrtí, s obavou a účastí se ho ptá soucitný přítel: „Jak se daří...“ A když místo odpovědi uvidí slzy, tiše se možná ještě zeptá: „Promiň, prosím, žije ještě... nebo snad...“

Živě si vzpomínám na válečná léta, kdy jeden nálet a bombardování města ve východních Čechách přinesl mnohým těžký žal. Celé dlouhé hodiny hledali lidé své milé s otázkou: „Žije, nebo je mrtvý?“ Vzpomínám na člověka, který takto hledal manželku, dceru a zetě. Až konečně našel jen část vlasů manželky, které poznal dle jejich spletení, se zetěm se již nikdy neviděl a dceru našel v nemocnici.

Chápeme také velmi dobře úzkost, kterou prožívaly manželky zasypaných horníků při důlním neštěstí před několika lety. Čekaly celé hodiny s dětmi v náručí na zprávu o svém manželovi a otci svých dětí. Je živý, nebo mrtvý? Až konečně bylo oznámeno jeho jméno buď mezi živými, nebo mrtvými...

Mohli bychom připomenout i nedávné zemětřesení v Itálii a další příklady. V tomto smyslu bychom tedy jistě dobře rozuměli výše položené otázce. Ale naše otázka zní daleko osobněji a bezprostředněji: Žiješ, nebo jsi mrtvý? Ano, ty! Opravňuje nás něco k tomu, abychom si takto osobně předložili uvedenou otázku? Jsem přesvědčen, že z biblického hlediska jsme k tomu oprávněni. Podobnou otázku nám také přímo nabízí podobenství Ježíše Krista o marnotratném synu (Luk 15,11-24). Je v něm odhalen přirozený stav člověka v jeho postoji k Bohu, ale současně i vztah a postoj Boha k člověku.

Podobenství představuje syna,

R. DROBNÝ

který se cítí omezený v otcovském domě. Žádá svůj díl dědictví a odchází do daleké krajiny. Necítí žádný závazek ani vděčnost k svému otci. Zpřetrhává všechna pouta, která ho váží k domovu. A pak se oddává bezstarostnému bezmyšlenkovitému a bezuzdnému životu. Postupně prohýří dědictví s přáteli, kteří ho v nouzi opouštějí. Jeho mužná a rozumová síla, i vzácná léta mládí stravuje žár nevázaného života. Synovský oděv se mění v cáry. Tvář a celé vzezření jsou k nepoznání. V jeho citech a myšleních odušnělo všechno, co jej kdysi poutalo k otci a domovu. Nakonec téměř umírá jako opuštěný chudák hladem.

Pak ale marnotratný syn přichází „sám k sobě“. Poznává, že jeho utrpení je výsledkem vlastní nerozumnosti. I přes svoji bídu nachází naději v přesvědčení, že jeho otec jej nepřestal milovat. Vzpomínka na dobrého otce mu dává sílu, aby se vrátil domů jako kajcník.

Kristus v podobenství líčí i otce, který s láskou toužebně čeká, kdy se syn vrátí domů. Vyhlíží jej trpělivě. Když se konečně syn vrací, otec mu chvátá vstříc. Objímá jej a jeho vyznání přerušuje otcovským políbením. Nevyčítá mu jeho zlý život, ale přikazuje, aby jej oblékli jako syna a vrátili mu synovská práva. V celém domě vyhláší veselí a radost, „neboť tento syn můj byl

mrtvý a zase žije, ztratil se, a je nalezen.“

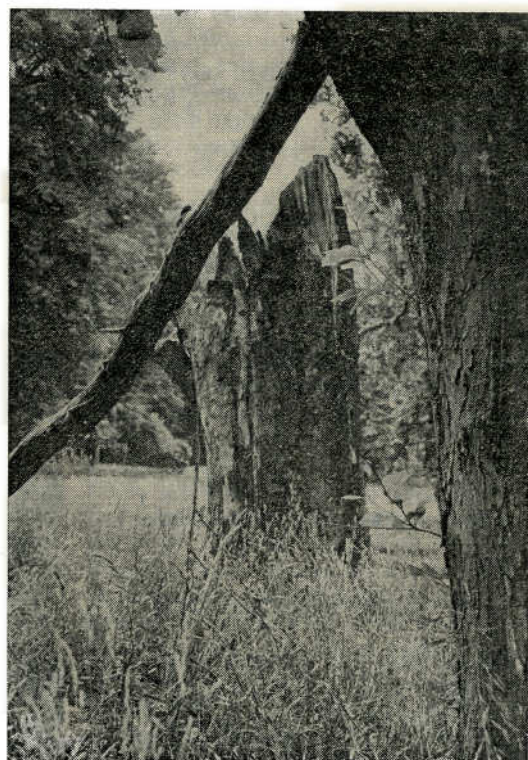
Z celého podobenství je patrné, že Ježíš Kristus nemá na mysli fyzickou smrt, ale duchovní stav, který označuje jako duchovní smrt a zahynutí.

POSTOJ ČLOVĚKA K BOHU

V podobenství je načrtnut obraz člověka — hříšníka, obklopeného požehnáními Boží lásky, který ale myslí jen na uspokojení sebe. Chce sice užívat všechno, co Bůh dává, ale přitom je nevděčný a své uspokojení hledá v zapomenutí na Boha. Ukazuje, že člověk, odcházející od Boha a žijící si svým způsobem života, nakonec všechno ztrácí a „uvázne v provazích svého hříchu“ (Př 5,22).

Marnotratnými syny byli a jsou všichni lidé. Dle hodnocení apoštola Pavla „není rozdílu. Všichni jsme zbloudili jako ovce, každý z nás se dal svou cestou...“ (1z 53,6a). Zde je ta bezprostřednost a osobitost, týkající se mne i tebe. Každý máme někde místo v tomto podobenství. Každý z nás někdy dospěl ve svém hříchu k té části, kde je řečeno „umřel, zahynul“.

Každý člověk žijící v hříchu a vzdálený od Boha je viděn před Bo-

hem jako duchovně mrtvý. Jeho mysl je mrtvá pro duchovní věci. Odumřelo v něm duchovní smýšlení. Je tělesný a „nechápe ty věci, které jsou Ducha Božího. Jsou mu bláznovstvím a nemůže je chápat...“ (1 Kor 2,14).

Apoštol Pavel připomíná efezským křesťanům, že všichni lidé, tedy i oni byli v minulosti mrtví ve vinách a hříších, když ještě žili podle běhu tohoto světa a byli ve vzpouře proti Bohu, když žili podle tělesných sklonů a dali se vést svými sobeckými zájmy (Ef 2,1-3). Připomíná jim, že jejich dřívější duchovní stav odpovídal duchovní smrti. I oni byli marnotratnými syny, kteří byli odvráceni od Boha a ve svém myšlení byli mrtví vůči Bohu.

POSTOJ BOŽÍ K ČLOVĚKU

Člověk sám si z tohoto stavu duchovní smrti nemůže pomoci. Bible nám poskytuje nesčetná ujištění o Boží ochotě nám pomoci. A nejen ochotě, ale i o aktivitě Boží lásky ve prospěch člověka. Tento přístup Boha k člověku byl názorně proklaman J. Kristem, když uzdravoval nemocné a jinak postižené, když vzkřísil dceru Jairovu, mládence z Naím nebo Lazara. Pomohl těm, kteří si sami nemohli pomoci.

Podobně je tomu i ve stavu duchovní smrti, kdy marnotratný syn, tj. člověk — hříšník, sám v sobě „umřel a zahynul“. Bible od první až do poslední stránky je uceleným obrazem Božího úsilí o člověka. Je to celistvá a souvislá řeč o plánu vykoupení a spasení v Ježíši Kristu a posvěcující přítomnosti Ducha svatého. Apoštol Pavel nezapomněl efezským křesťanům zdůraznit tuto aktivitu Boží lásky i moci: „Ale Bůh, bohatý v milosrdenství, z velké lásky, jíž si nás zamiloval, probudil nás k životu spolu s Kristem, když jsme byli mrtví pro své hříchy. Milostí jste spaseni... skrze víru. Spasení není z vás, je to Boží dar“ (Ef 2,4.5.8a). Bůh člověka probouzí k novému duchovnímu životu tím, že k němu promlouvá živým slovem evangelia. Je to tak mocná řeč, že proniká a působí na umrtvenou mysl člověka. „Slovo Boží je živé, mocné, proniká až na rozhraní duše a ducha, kostí a morku a rozsuzuje touhy i myšlenky“ (Žid 4,12). Božím živým slovem zaznávajícím k nám z bible je člověk burcován k novému životu, ožívován k duchovnímu smýšlení. Je jím volán zpět ze smrti do života, ze tmy do světla, z ponížení hříchu do slávy synů Božích (1 Petr 2,9; 5,10).

Toto duchovní oživení člověka se však neděje proti jeho vůli, ale pouze s jeho souhlasem. Souhlas se projevuje jako víra, neboť ona sama vzniká při slyšení a přijímání živého Božího slova (Řím 10,17). Jen přijetím Božího slova vzniká nový život a člověk „přichází sám k sobě“. Jen tak poznává svůj stav a zatouží vrátit se „domů“ k Bohu — Otci. Tento návrat je charakterizován vyznáním jako u marnotratného syna. Říkáme tomu pokání. Je způsobeno poznáním, že Bůh je dobrý a má zalíbení v odpuštění. Vždyť „dobrotivost Boží vede k pokání“ (Řím 2,4).

Podobenstvím o marnotratném synu ukázal Ježíš Kristus, že Bůh miluje lidi, že je Boží radostí přijmout kajícího hříšníka a odít jej rouchem spravedlnosti Kristovy, vrátit mu podobu svého syna a darovat mu zpět všechna synovská práva. Ukázal, že si Bůh přeje, aby ospravedlněný hříšník s ním mohl věčně žít.

ŽIVOT DAROVANÝ BOHEM

Člověk nikdy neměl svoji vlastní nesmrtnost. Život je darem Boží lásky a milosti a to jak ve fyzickém, tak i duchovním smyslu. Aby nám mohl Bůh dát život, musel nejdříve z nás sejmut náš hřích. Musel nás nejdříve smířit se sebou. To byl i účel příchodu Syna Božího na naši zem i jeho zástupné smrti na Golgotě. Předně „přišel Syn člověka, aby hledal a spasil to, co bylo zahynulo“ (Luk 19,10). Přišel, „aby vás, kteří jste dříve byli odcizeni a nepřátelští Bohu svým smýšlením i zlými skutky, nyní s ním smířil, když ve svém pozemském těle podstoupil smrt, aby vás před Boží tvář přivedl svaté, neposkvrněné a bez úhony...“ (Kol 1,21.22).

Přišel, aby vysvobodil lid svůj z jeho hříchů (Mat 1,21) a v jejich charakteru obnovil „obraz Boží“. Vzal na sebe jako Vykupitel lidský hřích i odplatu smrti, aby lidem umožnil život věčný.

Znáznorně si tuto skutečnost příkladem. V jistém domorodém kmeni vydal náčelník příkaz, aby každý, kdo bude přistižen při krádeži, byl potrestán ranami holí na obnažená záda. Za několik dní se ale stalo, že přivedli před náčelníka jeho vlastní starou matku, která byla přistižena při krádeži. Čekali, co nyní náčelník učiní, jaké rozhodnutí udělá. Každému bylo jasné, že by trest stará matka nepřežila. Náčelník chvíli uvažoval a pak přikázal, aby byla potrestána určeným počtem ran holí na obnažená záda.

Dříve však, než mohly dopadnout první rány, strhl ze sebe svůj šat a položil se na záda své staré matky. Rány začaly dopadat na jeho záda...

Podobně učinil pro nás Syn Boží — Ježíš Kristus. Je nutné si uvědomit, že to byl náš hřích, který přivedl Ježíše Krista na kříž, a probodil jeho ruce a nohy. Byl to hřích, který vložil trnovou korunu na jeho hlavu a vrazil kopí do jeho srdce. Na tom měl podíl tedy můj a tvůj hřích.

Bůh chtěl, abychom mohli žít, a proto dovolil, aby se Syn Boží postavil na naše místo. Tím nám dokázal svoji lásku a nezměrný soucit s námi. „Nebo tak Bůh miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný“ (Jan 3,16).

Proto ten, kdo přijal Ježíše Krista za svého osobního Vykupitele a Spasitele, má již nyní život věčný, který nemůže být ničím zničen a nemůže již nikdy zaniknout. „Kdo věří v Syna Božího, má život věčný. Kdo Syna odmítá, neuzří života“ (Jan 3,36). Život věčný začíná oživením z duchovní smrti, neboli znovuzrozením. O tento život nás nemůže připravit ani dočasná fyzická smrt. Tuto jistotu a záruku vyjádřil Ježíš Kristus u hrobu Lazara: „Já jsem vzkříšení i život. Kdo věří ve mne, kdyby i umřel, bude žít. A každý, kdo žije a věří ve mne, neumře navěky...“ (Jan 11,25.26).

Boží synové a dcery mají velké Boží zaslíbení. „Jestliže ve vás přebývá Duch toho, který Ježíše vzkřísil z mrtvých, pak ten, kdo vzkřísil z mrtvých Krista Ježíše, obživí i vaše smrtelné tělo Duchem, který ve vás přebývá“ (Řím 8,11). To bude s konečnou platností uskutečněno při slavném druhém příchodu Ježíše Krista.

Promítli jsme si podobenství Ježíše Krista o marnotratném synu do naší situace a přítomnosti. Mohli jsme poznat svoji neschopnost sami si pomoci z hříchu a smrti, ale i Boží aktivitu k naší záchraně. Budeme ochotni přijmout Boží pomoc a dar života v Ježíši Kristu?

Položme si ještě jednou naši úvodní otázku. Položme si ji osobně a bezprostředně. „Žiji v Bohu, nebo jsem bez Boha, duchovně mrtvý, bez naděje na život věčný? Odcházím jako marnotratný syn od Boha, nebo jsem již „přišel sám k sobě“, když ke mně hovořil živým slovem evangelia? Vrátil jsem se zpět do „otcovského domu“ jako syn, volající „Abba, Otče?“ Těším se již z přijetí a obecenství s Bohem? A ještě jednu otázku: Na kterém místě v podobenství jsi našel sám sebe?

Pochybnosti občas znepokojují mnohé, zvláště pak ty, kteří začínají křesťansky žít. V bibli je mnoho věcí, které nedovedou vysvětlit, ba nedovedou je vůbec pochopit. Satan toho využívá, aby otrásl jejich vírou v Písmo svaté jako ve zjevené slovo Boží. Ptají se: „Jak mám poznat, která cesta je pravá? Je-li bible vskutku slovo Boží, jak se mohu zbavit těchto pochyb a nejistot?“

Bůh od nás nežadá, abychom něčemu věřili, aniž by dal dostatek důvodů, na nichž můžeme svou víru založit. Jeho existence, jeho povaha, pravdivost jeho slova jsou doloženy svědectvími, jež se dovolávají našeho rozumu; takových svědectví je dostatek. Bůh však přesto ponechal možnost pochyb. Ti, kdo chtějí pochybovat, najdou k tomu příležitost; ale ti, kdo vskutku chtějí poznat pravdu, najdou dost důvodů, o něž mohou opřít svou víru.

Člověk nemůže plně pochopit podstatu díla Nekonečného. I nejbystřejšímu rozumu, nejvzdělanějšímu mozku musí zůstat svatá bytost Boha obestřena tajemstvím. „Myslíš, že pronikneš do hloubky Boží a dosáhneš hranic Všemohoucího? Je vyšší než nebesa. Co můžeš dělat? Je hlubší než podsvětí. Co ty o tom víš?“ (Job 11,7,8).

Apoštol Pavel volá: „Jak nesmírná je hloubka Božího bohatství, jeho moudrosti i vědění! Jak nevyzpytatelné jsou jeho soudy a nevystopovatelné jeho cesty!“ (Řím 11,33). Ačkoli však „oblak a mrákota jsou kolem něho, spravedlnost a právo jsou pilíře jeho trůnu“ (Žalm 97,2). Můžeme pochopit jednání Boží s námi a pohnutky, jimiž je Bůh veden, natolik, abychom poznali bezmeznou lásku a milosrdenství spojené s všemohoucností. Z úmyslů Božích můžeme pochopit jen tolik, kolik je pro nás dobré; a co je nad to, tomu musíme věřit, musíme věřit ruce Všemohoucího a jeho srdci, jež je plné lásky.

Slovo Boží, stejně jako povaha jeho božského Původce, nás staví před tajemství, jež smrtelné bytosti nemohou nikdy plně pochopit. Příchod hříchu na svět, vtělení Kristovo, znovuzrození, vzkříšení a mnohé jiné věci, o nichž mluví bible, jsou tajemství příliš hluboká, než aby je lidský rozum mohl vysvětlit nebo je plně pochopit. Nemáme však příčinu k tomu, abychom pochybovali o slovo Božím proto, že nemůžeme pochopit tajemství prozřetelnosti Boží. V přírodě nás stále obklopují tajemství, jež neumíme vysvětlit. I nejjednodušší formy života představují problém, který nedokážeme vysvětlit ani nejmoudřejší myslitelé. Všude narážíme na divy, jež se vymykají našemu chápání. Můžeme se tedy divit, že v duchovní oblasti nacházíme také tajemství, jež nemůžeme odhalit? Příčina je jen v nedokonalosti a omezenosti lidského rozumu. Bůh nám dává v Písmu svatém dostatek důkazů o své božské povaze. Neměli bychom o slově Božím pochybovat proto, že nemůžeme

CO S POCHYBNOSTÍ?

me pochopit všechna tajemství prozřetelnosti Boží.

Apoštol Petr píše, že v Písmu svatém jsou „některá místa těžko srozumitelná a neučení a neutvrzení lidé je

překrucují, jako i ostatní Písmo, k vlastní záhubě“ (2 Petr 3,16). Tato nesnadno pochopitelná místa Písma svatého uvádějí pochybovači jako důkaz, že bible není slovem Božím; je tomu však naopak: je to právě silný důkaz toho, že bible je Bohem inspirována. Kdyby vypovídala o Bohu jen to, co bychom mohli snadno pochopit, kdyby velikost a majestát Boží mohl nedokonalá mysl pochopit, pak by bible neměla neomylnou pečeť božského původu. Právě vznešenost a neproniknutelnost předkládaných myšlenek by v nás měly vzbuzovat víru v bibli jako ve slovo Boží.

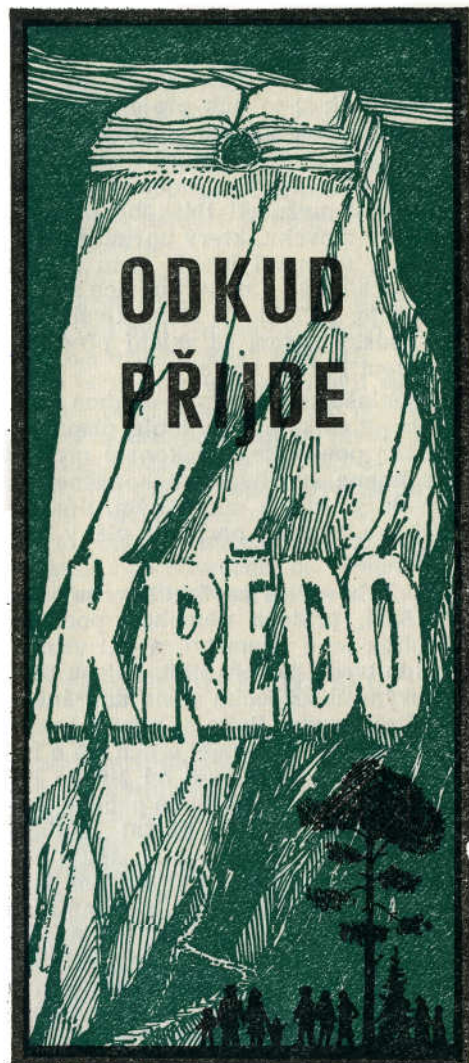
Bible podává pravdu tak prostě a tak dokonale přizpůsobenou potřebám a tužbám lidského srdce, že to udivilo a uchvátilo i největší vzdělance, současně však umožňuje i nejprostším a nevzdělaným poznat cestu spásy. Tyto jednoduše vyjádřené pravdy pojednávají o věcech tak vznešených, dalekosáhlých, nekonečně přesahujících schopnost lidského chápání, že jsme s to je přijmout jen proto, že je vyřkl Bůh. Takto se nám otevírá plán vy-

koupení, aby každý poznal, jak má projevit pokání před Bohem a víru v našeho Pána Ježíše Krista, aby byl spasen, jak si to Bůh přeje. Za těmito pravdami, tak snadno pochopitelnými, jsou ještě tajemství, která v sobě ukrývají Boží slávu — tajemství, která přesahují možnosti lidského chápání. Avšak v člověku, který upřímně hledá pravdu, vzbuzují hlubší úctu a víru. Čím více hledá v bibli, tím více se přesvědčuje, že bible je slovo živého Boha. Lidský rozum se sklání před majestátem Božího zjevení.

Prohlašujeme-li, že neumíme plně pochopit velké pravdy bible, připouštíme tím pouze, že nedokonalá mysl je neschopna pochopit nekonečné; že člověk se svým omezeným, lidským věděním nemůže pochopit plány Všemohoucího.

Pochybovači a nevěrci zavrhnou slovo Boží, protože nemohou pochopit všechna jeho tajemství; a ani všichni ti, kdo tvrdí, že věří bibli, nejsou před takovým nebezpečím zcela uchráněni. Apoštol praví: „Dejte si pozor, bratři, aby někdo z vás neměl srdce zlé a nevěrné, takže by odpadl od živého Boha“ (Žid 3,12). Je správné pečlivě promýšlet učení bible a hledat „hlubiny Boha“ (1 Kor 2,10), pokud jsou v Písmu svatém zjeveny. „Skruté věci patří Hospodinu našemu Bohu, zjevené však patří nám a našim synům“ (5 Moj 29, 29). Satan se však snaží převrátit chápavost naší mysli. Když lidé začínají poznávat Boží pravdu, vzniká v nich také určitý druh duchovní pýchy. Pozbývají trpělivosti a cítí se zahanbeni, když neumějí uspokojivě vyložit každou stať Písma. Je pro ně velmi pokorující přiznat se k tomu, že nechápou slova vnuknutá Duchem. Nemají chuť trpělivě čekat, až Bůh uzná za vhodné odhalit jim pravdu. Myslí si, že jejich lidské vědění stačí k tomu, aby porozuměli Písmu svatému, a když se jim to nedaří, popírají prostě jeho autoritu. Je pravda, že mnohé učení a názory, o nichž se všeobecně předpokládá, že mají svůj původ v bibli, z učení Písma svatého vůbec nevycházejí, ba jsou v naprostém rozporu s celým duchem Písma. To zavádá mnohým příčinu k pochybám a vyvolává to v nich zmatek. Nesmíme však za to volat k odpovědnosti slovo Boží, nýbrž člověka, který převrátil jeho smysl.

Kdyby bylo stvořeným bytostem možné dosáhnout plného pochopení Boha a jeho díla, pak by po dosažení tohoto cíle nebylo pro ně žádného dalšího odhalování pravdy, žádného dalšího nabývání znalostí, žádného dalšího rozvoje rozumu a mysli. Bůh by už nebyl nejvyšší bytostí a člověk, kdyby dosáhl vrcholu poznání a vědění, by se přestal rozvíjet. Děkujeme Bohu, že tomu tak není. Bůh je nekonečný; v něm jsou „všechny poklady moudrosti a poznání“ (Kol 2,3). Lidé mohou celou věčnost bádat a učit se, a přesto nikdy nevyčerpají poklady jeho moudrosti, jeho dobroty a moci.

VYZNÁNÍ. KTERÉ ZMĚNILO SVĚT

Apoštolské vyznání znovu mění mluvnický čas. Při popisu Kristova díla používalo vždy minulého času, popisovalo velké skutky Ježíše Krista pro naše spasení. V minulém článku jsme uvažovali o poslední z těchto velkých jistot „vystoupil na nebesa“. Hovořili jsme však také o přítomnosti Ježíše Krista „sedí na pravici Boha všemohoucího“. Dále vyznání pokračuje a formuluje největší křesťanskou naději, usměrňuje náš pohled kupředu, do budoucnosti, „odkud přijde“.

Druhý příchod Ježíše Krista na tento svět je logickým pokračováním díla, které na naší zemi vykonal před devatenácti stoletími. Bez druhého příchodu by neměl plán spasení cíl a naše křesťanství smysl. První příchod Ježíše Krista vede nutně k druhému adventu. Prvokřesťanský pozdrav „Maran atha“ v sobě zahrnuje obě myšlenky: jistotu, věčnou vzpomínku „Náš Pán přišel“,

ale také radostné a toužebné očekávání „Přijď, náš Pane“. Oba překlady tohoto pozdravu jsou nejen gramaticky správné, ale také logicky pochopitelné. Naděje na slíbený druhý příchod a „náprava všech věcí“ se stala klíčovou myšlenkou křesťanství, nesčetněkrát opakovanou v prosbě „přijď království tvé“.

Očekávání druhého příchodu Ježíše Krista bylo v prvoapoštolské církvi zvlášť živé. A není divu, vždyť to bylo to poslední ujištění, které apoštolové dostali po odchodu svého Mistra na nebesa. „Po těch slovech byl před jejich zraky vzat vzhůru a oblak jím ho zastřel. A když upřeně hleděli k nebi za ním, jak odchází, hle, stáli vedle nich dva muži v bílém rouchu a řekli: „Muži z Galileje, co tu stojíte a hledíte k nebi? Tento Ježíš, který byl od vás vzat do nebe, znovu přijde právě tak, jak jste ho viděli odcházet“ (Sk 1,9–11).

Nebylo to poprvé, kdy apoštolové slyšeli o druhém příchodu Ježíše Krista na naši zemi. Sám Mistr s nimi na toto téma několikrát hovořil. I na nás dnes, stejně jako kdysi na apoštoly, hřejivě působí Ježíšova slova: „Vaše srdce ať se nechvěje úzkostí! Věříte v Boha, věřte i ve mne. V domě mého Otce je mnoho příbytků; kdyby tomu tak nebylo, řekl bych vám to. Jdu, abych vám připravil místo. A odejdu-li, abych vám připravil místo, opět přijdu a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli, kde jsem já“ (Jan 14,1-3).

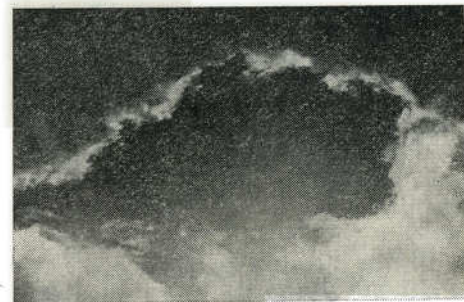
Za svého pobytu na zemi Ježíš učil, že po své smrti a zmrtvýchvstání od nás odejde, ale znovu se na naši planetu vrátí. Citoval inspirovaná starozákonní proroctví. Od počátku, kdy byli lidé seznámeni s plánem vykoupění, žili na zemi mužové a ženy, kteří měli adventní naději — očekávali slavný návrat vítězného Spasitele. „Prorokoval také o nich Enoch, sedmý od Adama: Hle, přichází Pán s deseti tisíci svých svatých, aby vykonal soud nade všemi a usvědčil všechny bezbožné z jejich skutků, které kdy ve své bezbožnosti spáchali, i ze všech zpupných řečí, které ti hříšníci mluvili proti němu“ (Juda 14.15).

Zřejmě v nejstarší knize bible nacházíme také vyznání adventní naděje. „Já vím, že můj Vykupitel je živ, a že v den nejposlednější se nad prachem postaví.“

Během staletí předvíдали proroci dvojí příchod Spasitele na tuto zem. Jednou přijde v ponížení, pokořený a trpící, podruhé slavně jako vítěz, soudce a král. Věřící ve starém zákoně nedokázali vždy rozlišit tuto „dvojí tvář“ Mesiáše. I pro samotné apoštoly to byl dlouho problém. Židovští vykladači se v některých dobách domnívali, že snad přijdou Mesiášové dva. Jeden trpící, druhý vítězný. Starý zákon nepředpokládal pouze první příchod Spasitele. Jako zlatá nit se jím vine naděje druhého příchodu. Slavný kazatel minulého stol. D. L. Moody našel ve Starém

zákoně na 2000 zmínek o druhém příchodu Spasitele.

Vedle starozákonních proroctví měli apoštolové několikrát ujištění o druhém příchodu přímo z úst Ježíše Krista. Jistota, že Kristus žije a znovu přijde, dávala sílu a aktuálnost hlásání evangelia — radostné zvěsti, že Kristus vykoupil lidstvo a že brzy znovu přijde, aby své věrné zachránil a přenesl k sobě. Apoštol Pavel vyjádřil svou jistotu slovy: „Ukázala se Boží

milost, která přináší spásu všem lidem a vychovává nás k tomu, abychom se zřekli bezbožnosti a světských vášní, žili rozumně, spravedlivě a zbožně v tomto věku a očekávali blaženě splnění naděje a příchod slávy velikého Boha a našeho Spasitele Ježíše Krista“ (Tit 2,11-13). S nemenší rozhodností hovoří epistola k Židům: „A jako každý člověk jen jednou umírá, a potom bude soud, tak i Kristus byl jen jednou obětován, aby na sebe vzal hříchy mnohých; podruhé se zjeví ne už kvůli hříchu, ale ke spáse těm, kdo ho očekávají“ (Žid 9,27.28). První křesťané si uvědomovali, že bez druhého příchodu není evangelium plné. První příchod Pána Ježíše přinesl kříž, naději, druhý přinese korunu, splnění naděje. Kristův druhý příchod má ukončit naši přítomnost, čas naděje a víry, a nastolit novou dobu v dějinách spasení. V biblické perspektivě není čas nekonečným. Stvoření padlé do hříchu nemá před sebou příšerný konec bez konce. Boží věčnost není totožná s naším pojmem nekonečna času. Bible představuje náš čas, naši přítomnost, jako zacílené zrání, které směřuje ke své plnosti, má cíl — nový začátek — kdy bude „všechno nové“ (viz Zj 21,5). Kristus je počátkem i koncem naší lidské přítomnosti, alfa i omegou. V něm, v jeho druhém příchodu, nalézáme cíl a smysl své existence.

Apoštolové se zprvu domnívali, že Kristus během svého prvního příchodu ukončí čas naší „lidské přítomnosti“ a nastolí království Boží. Teprve později pochopili, že Kristus přijde ještě jednou. Položili mu přímou otázku: „Pověz nám, kdy to nastane, a jaké bude znamení tvého příchodu a skonání věku?“ (Mat 24,3).

Dali tak Mistru příležitost, aby je seznámil se „znameními času“, která budou ohlašovat jeho druhý příchod.

Nejpodrobněji jsou zaznamenána v ev. Matouše 24. kapitole, ev. Lukáše 21. kapitole. V podobném smyslu hovoří také další stati Nového zákona, např. II Tim 3. kap. Každé údobí dějin mělo své specifické rysy a zvláštnosti ve způsobu myšlení, náboženství, vědě a umění, společenském uspořádání, morálním cítění a v mnoha dalších oblastech. „Znamení“ popisují rysy doby před druhým příchodem Krista. Zhru- ba zasahují do čtyř oblastí, hovoří o přírodních úkazech, morálních vztazích, politickém dění a náboženské situaci.

Je na nás, abychom o těchto znameních věděli a s Boží milostí je dokázali správně rozpoznat. Pán Ježíš důrazně připomínal: „Podívejte se na fíkovník nebo jiný strom: když se už zelenají, sami víte, že léto je blízko. Tak i vy, až uvidíte, že se toto děje, vězte, že je blízko království Boží. Mějte se na pozor, aby vaše srdce nebyla zatížena nestřídmostí, opilstvím a starostmi o živobytí a aby vás onen den nepřekvapil jako past. Neboť přijde na všechny, kteří přebývají na zemi. Buďte bdělí a prostě v každý čas, abyste měli sílu uniknout všemu tomu, co se bude dít, a mohli stanout před Synem člověka“ (Luk 21,29-31.34-36). Mnohé dějinné události máme ve světle biblických předpovědí rozpoznat jako ukazatele cesty, příznaky blížícího se druhého příchodu našeho Spasitele.

Očekáváme, že Kristus přijde podruhé, jak to slíbil. Ale není to čekání nečinné, nebo zasněné. Není to jen obecné vyhlížení „lepšíh časů“, ani nějaké formy života „na věčnosti“. Křesťanská naděje není založena na přání, ale na tom, co již bylo. Očekáváme konkrétně toho Ježíše Krista, který zde na zemi žil a pro naše spasení zemřel. „Dokonáno jest“, které zaznělo na kříži, nám dává jistotu, že opět přijde a dokoná vysvobození člověka. Naše očekávání je cestou k cíli.

Naděje a čekání však usměrňuje i způsob života. „Každý, kdo má tuto naději v něho, usiluje být čistý tak, jako on je čistý“ (1 Jan 3,3). Kdo má naději, ten očekává a připravuje se.

R. B.

**VAŠE SRDCE AŽ SE NECHVĚJE ÚZKOSTI!
VĚŘTE V BOHA, VĚŘTE I VE MNE.
V DOMĚ MÉHO OTCE JE MNOHO
PŘÍBYTKŮ; KDYBY TOMU TAK NEBYLO,
ŘEKL BYCH VÁM TO. JDU, ABYCH VÁM
PŘIPRAVIL MÍSTO. A ODEJDU-LI, ABYCH
VÁM PŘIPRAVIL MÍSTO, OPĚT PŘIJDU
A VEZMU VÁS K SOBĚ, ABYSTE I VY BYLI,
KDE JSEM JÁ.**

[Jan 14,1-3]

**DOBŘÝ BOJ JSEM BOJOVAL, BĚH JSEM
DOKONČIL, VÍRU ZACHOVAL. NYNÍ JE
PRO MNE PŘIPRAVEN VAVŘÍN
SPRAVEDLNOSTI, KTERÝ MI DÁ
V ONEN DEN PÁN,
TEN SPRAVEDLIVÝ SOUDCE.**

[2 Tim 4, 7.8]

VĚRNÝ SLUŽEBNÍK

V Písmu svatém čteme tuto zprávu: „Po těchto událostech se stalo slovo Hospodinovo k Abrahamovi ve vidění: Nic se neboj, Abrahame, já jsem tvůj štít, tvá přehojná odměna. Ale Abraham řekl: Panovníče Hospodine, co mi dáš? Vždyť jsem stále bezdětný. Nárok na můj dům bude mít damašský Eliezer“ (1 Moj 15,1.2).

Eliezer, Abrahamův služebník, pocházel z Damašku. Je pravděpodobné, že Abraham koupil tohoto člověka jako otroka na své dlouhé cestě z Ur Kaldejských přes Cháran do zaslíbené země, Kanaánu. Eliezer je hebrejské jméno a znamená: Bůh je pomoc. Má se za to, že mu toto jméno dal Abraham.

Eliezer si získal tak velkou důvěru svého Pána, že se Abraham rozhodl, jelikož dosud neměl syna od Sáry, učinit jej generálním dědicem. To byla pro Eliezera jasná vyhlídka, skvělá perspektiva. Abraham byl zámožný člověk. Proto se tento služebník mohl stát šejkem.

Slibná naděje však byla zmařena, když Sára ve stáří porodila syna. Byl tím Eliezer zklamán? Nic tomu nenásvědčuje. Naopak, když Izák dosáhl věku ženitby, mohl Abraham pověřit Eliezera tak delikátním úkolem, jako je vybrání nevěsty. Posílá ho do své země, do svého rodiště, aby odtamtud přivedl dobrou a věrnou ženu pro syna Izáka. Že se Eliezer vžil do této úlohy, že mu velmi záleželo na tom, aby ji splnil co nejlépe ve prospěch Izáka, to svědčí o neobyčejné nezištnosti tohoto služebníka. Eliezer dobře znal biblické zásady, kterými se vyznačuje dobrá manželka. Proto prosil Boha o pomoc. Řekl: „Hospodine, Bože mého pána Abrahama, dopřej mi dnes to setkání a prokaž milosrdenství mému pánu Abrahamovi. Hle, stojím nad pramenem a dcery mužů města vycházejí čerpat vodu. Dívce, která přijde, řeknu: Nakloň svůj džbán, abych se napil. Odvěti-li: Pij, také tvé velbloudy napojím — předurčil jsi ji pro svého služebníka Izáka. Podle toho poznám, že jsi prokázal milosrdenství mému pánu“ (1 Moj 24,13.14). Čerpat vodu z hluboké studny pro celou karavanu velbloudů byla velká práce.

Eliezer měl také smysl pro krásu

ženy a pro mravní čistotu: „Byla to dívka velmi půvabného vzhledu, panna, muž jí dosud nepoznal. Se- stoupila k prameni, naplnila svůj džbán a vystoupila. Služebník jí přiběhl naproti a řekl: „Dej mi prosím doušek vody ze svého džbánu!“ Od- větila: „Napij se, můj pane!“ A rychle spustila džbán na ruku a dala mu pít. Když mu dala pít, řekla: „Také tvým velbloudům budu čerpat, dokud se nenapijí“ (v. 16-19).

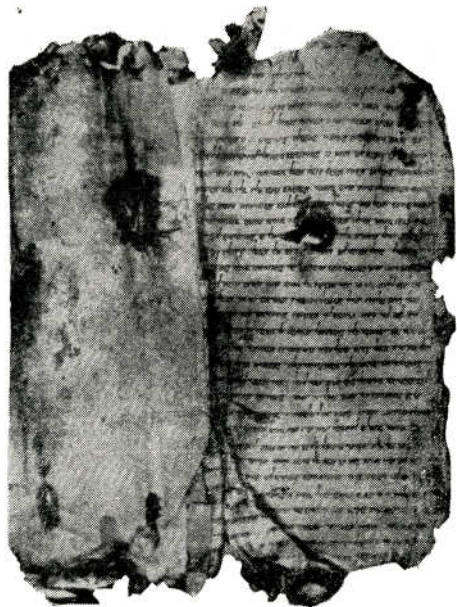
Celá Eliezerova dlouhá cesta byla vyplněna modlitbou. Když přišel ke studni, prosil Boha o řízení událostí. Když hleděl na dívku, jak pracuje, aby napojila velbloudy, mluví s Bohem beze slov. „Při tom ji muž mlčky pozoroval, aby poznal, zda Hospodin dal jeho cestě zdar či nikoli“ (v. 21). Pak na svou otázku po místě k přenocování uslyšel laskavou odpověď dívky. Bůh jeho prosbu vyslyšel. Proto padl na kolena a kořil se Hospodinu. Řekl: „Požehnaný Hospodin Bůh mého pána Abrahama, že neodňal od mého pána své milosrdenství a svou věrnost. Dovedl mne až do domu bratří mého pána“ (v. 27).

Po té dlouhé cestě pouští je velmi unaven, má hlad a žízeň. Ale když mu příbuzní Rebeky připraví stůl a požádají ho, aby se najedl a napil, neochutná, dokud napřed nevyřídí svou záležitost. Připomíná nám Ježíše, který řekl: „Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, který mne poslal“ (Jan 4,34). Odpočinek v domě Lábara nebyl dlouhý. Eliezer si nemůže dovolit odpočívat ani jediný den. Po nočním odpočinku nastupuje cestu zpět. Už je starý a musí svůj úkol, své poslání vykonat dříve, než přijde smrt. Po skončení tohoto dalekosáhlého úkolu, když se zdarem vykonál své poslání, už nic více o Eliezerovi neslyšíme. Diskrétně zmizí, když už ho není třeba. Jaké to umění! Ale okolo jeho jména a jeho nenáročného života se třpytí Ježíšovo slovo: „Správně, služebníku dobrý a věrný. Vejdí v radost svého Pána.“

To byl Eliezer. Nás však bude Pán Bůh také hodnotit. Vždyť každý máme od něj propůjčenou nějakou tu hřívnou, jsme něčím pověřeni. Co řekne k našemu jménu, na naši adresu?

J. MARCOLLA

...A PROTO JÍ DŮVĚŘUJEME

„Je možné považovat bibli za Boží knihu? I kdyby ji sám Bůh na počátku napsal, dnes bychom ji za Boží slovo považovat nemohli, protože během tisíciletí, po která ji chybní lidé opisovali, se musela proměnit v knihu čistě lidskou.“ — Tato slova jsem opsál z dopisu, který mi před lety poslal jistý muž. Uvedeným tvrzením mne chtěl zviklat ve víře v bibli.

Na první pohled se jeho námitka může jevit jako oprávněná. Vždyť od nejstaršího pisatele bible — Mojžíše — až do šestnáctého století po Kristu, kdy Gutenberg vydal první tištěnou bibli, se Písmo svaté jenom ručně opisovalo. Jaká je tedy záruka, že se do textu během dlouhých tří tisíc let nevloudily chyby?

Na danou otázku lze odpovědět s jistotou, že Bůh nad věrným předáváním svého zjeveného poselství bděl a zachoval pro nás jeho původní obsah. Tuto skutečnost lze podložit bohatým historickým materiálem, který v následujících odstavcích letmo shrneme.

Zprostředkování biblického textu

Máme-li hovořit o zprostředkování a zachování biblického textu, pak se musíme nejprve zmínit o materiálu, na který byl text napsán. Vždyť právě materiál je prostředníkem k uchování božské zvěsti.

V nejstarším období lidé psali na hliněné tabulky, kamenné desky (5 Moj 27,2-3) nebo dřevěné destičky (Ezech 37,16). Protože tento materiál byl neskladný a těžký k přenášení, objevil se záhy **papyrus**. Ten byl již ve starém Egyptě jedním z nejrozšířenějších materiálů používaných ke psaní. Byly to blány vyrobené ze dřevě nilského rákosu. Jejich slisováním, usušením, uhlazením a vybělením vznikla poddajná a značně pevná blána, způsobilá ke psaní. Spojením celé řady blan vznikly svitky libovolných rozměrů. (Nejdelší známý svitek — tzv. Harrisův papyrus — uchovávaný v Londýně — měří 40 metrů. To je ovšem výjimečná délka). Běžný svitek byl průměrně deset metrů dlouhý a

asi 25 — 30 centimetrů vysoký. Na tyto papyrusové pruhy psali písaři do sloupců, z nichž každý byl necelých deset centimetrů široký.

Pro doplnění ještě uvedme, že na jeden svitek se stěsnavy všechny knihy malých proroků. Pro celý Starý zákon bylo potřeba asi 22 až 24 svitků a pro Nový zákon asi 7 až 8 pruhů papyrusu. Konce svitků byly upevněny na hůlkách, za které předčítající svitek držel a z jedné hůlky odvínoval a převínoval na druhou. Při čtení byly vždy rozvinuty jen tři sloupce textu a četl se sloupec prostřední.

Papyrus byl poměrně pevný, ale vlhkem trpěl, takže se nám dochoval jen z krajín hodně suchých. Nejstarší nalezený papyrusový svitek pochází asi z roku 2000 před Kristem a je popsán klínovým písmem. Obsahuje ovšem nebiblické zprávy. Také při vykopávkách v Pompejích našli archeologové asi dva tisíce svitků. Pro nás nejcněnější je nález svitků od Mrtvého moře. Od roku 1947 se jich zde našlo velké množství. S největší pravděpodobností je v této oblasti ukryli lidé při pronásledování nebo v dobách válečných tažení.

Jeden z nejvzácnějších rukopisů zde nalezených je svitek celé knihy proroka Izaiáše, který je o tisíc let starší než všechny dosud známé rukopisy této starozákonní knihy.

Dalším materiálem, který používali ve starověku ke psaní, byl **pergamen**. Označení tohoto materiálu pochází od názvu města Pergamu, který proslul jeho výrobou. Židé jej připravovali pouze z kůže telat, ovcí nebo antilop, před psaním jej vybělili nebo pro přepychové rukopisy obarvili rudě. Na takto zbarvený pergamen se psalo zlatem nebo stříbrem.

I když byl pergamen již dávno znám, přece jej pro biblické texty dlouho nepoužívali. Teprve ve čtvrtém

století po Kristu opisovači bible zjistili, že pergamen je mnohem vhodnější než papyrus. Byl mnohem hladší, takže se na něm lépe psalo, dal se skládat v archy, což umožnilo pořizovat již svazky podobné našim knihám — a co je pro nás nejdůležitější — nepodléhá tak snadno zkáze jako papyrus.

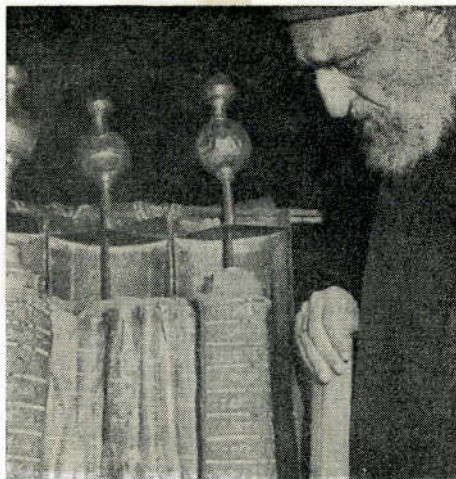
V souvislosti s materiálem a opisováním textů bible se musíme ještě zmínit o jednom objevu učiněném v roce 1834. Při studiu jednoho starého textu — byl to bohoslovecký spis syrského církevního otce Efraima — si učenci všimli, že pod textem jsou zbytky starého písma. Chemickou cestou se jim podařilo starý text vyvolat a rozluštit. Tak se zjistilo, že některé pergameny byly použity ke psaní dvakrát. Původní text se vymazal a napsal se nový. Pergamen byl totiž velmi drahý, a proto se jím takovým způsobem šetřilo. Těmto rukopisům říkáme **palimpsesty**.

Jak jsme na počátku našeho seriálu uvedli, užívaly se v hebrejském textu až do šestého století po Kristu jenom souhlásky a výslovnost textu se udržovala v paměti. Ústním podáním si předávaly generace výslovnost textu. Není pochyb, že taková praxe kladla velké nároky na čtenáře. Proto se židovští učenci již kolem roku 100 po Kristu pokusili vytvořit vzorový text doplněný samohláskami a značkami přízvuku. Tento pokusný text se stal podkladem pro pozdější práci **masoretářů**, kteří pak v údobí pěti století (od 5. do 10. století) vytvořili dílo nedocenitelné hodnoty. S neuvěřitelnou pečlivostí zpracovali text a podložili jej všemi nejlepšími rukopisy, které měli k dispozici. Existují doklady o tom, že některým opisovačům stačilo napsání jediného nesprávného písmene, aby text zničili a začali znovu.

Masoretáři zpracovali k textu poznámky a po jeho stranách uvedli

Měděné svitky z Kumránských jeskyní

čísla a značky, jimiž označili počet písmen, středová písmena, slova nebo verše. Pro dokreslení uvedme jen jeden z mnoha příkladů ilustrující rozsah jejich práce. Masoretáři spočítali, že v hebrejském Starém zákonu se vyskytuje 42 377krát hláska aleph, hláska beth 38 218krát apod.

Správnost věrného předání biblické zvěsti můžeme kromě textu předaného masoretáři ověřit ještě dalšími zněními Starého zákona. Jednak je to překlad do řečtiny, určený Židům, kteří žili mimo Palestinu a jazyk svých otců již neovládali. Podle ústního podání tento překlad pořídilo 72 židovských učenců (z každého izraelského pokolení po šesti). Původní číslo bylo zaokrouhleno na 70, z čehož vznikl název překladu — **Septuaginta** (Sedmdesátka — má značku LXX). Překlad pochází v Egyptu a byl pořízen více než 200 let před začátkem našeho křesťanského letopočtu.

Další znění části Starého zákona nám dochovali Samaritáni, kteří se vlivem politických událostí již před rokem 400 před Kristem odtrhli od Izraelitů a na hoře Garizim si vybudovali vlastní chrám, což mělo být projevem jejich vzdoru proti Židům. Protože Samaritáni uznávali za pravoplatné knihy Zákona (tj. pět knih Mojžíšových čili Pentateuch), uchovávali si jejich velmi staré exempláře. Z nich potom text dále opisovali a tak nezávisle na masoretářích zajistili uchování původního textu podstatné části Písma svatého. V městě Nablus dodnes existuje samaritánská náboženská společnost, která opatruje velmi staré rukopisy svého Pentateuchu — odtud název **Samaritánský Pentateuch** — a pravidelně vykonává bohoslužby na hoře Garizim. Srovnáme-li jejich texty se zněním Septuaginty nebo s textem masoretářů, pak zjistíme jen bezvýznamné odchylky.

Již jsme se zmínili o nálezech **svitků u Mrtvého moře**. Jejich první objev byl učiněn v roce 1947 a pak následovaly nálezy další. Nejvýznamnější je již vzpomenutý svitek knihy Izaiášovy, který je o tisíc let starší než ostatní známé rukopisy této knihy, a přece je s dnešním textem téměř shodný. Pokud se vyskytnou odchylky, pak

jsou takového rázu, že nikde nemění smysl. Kromě tohoto svitku zde byly nalezeny další neúplné texty této knihy, dále odtud máme části první a páté knihy Mojžíšovy, Soudců a Daniele. Dokonce zde byly objeveny i texty psané hebrejským písmem, kterého se používalo ještě před babylónským zajetím — tedy před rokem 600 př. Kr.

Pro ověření správnosti biblického textu máme dále vzácné rukopisy celé řecké bible, které pocházejí ze 4. a 5. století. Především je to **Codex Sinaiticus** (rukopis sinajský), objevený v r. 1844 německým učencem Tischendorfem v koši na odpady v klášteře sv. Kateřiny na úpatí hory Sinai. Jeho listy jsou z krásného bílého pergamenu, vyrobeného nejspíše z antilopí kůže. Dále je to **Codex Alexandrinus** (rukopis alexandrijský), pořízený pravděpodobně v Egyptě v 5. století. Oba tyto rukopisy jsou uloženy v britském muzeu v Londýně.

Již od roku 1481 leží ve Vatikáně další rukopis — vatikánský **Codex Vaticanus**. Vedle zmíněných rukopisů můžeme jmenovat ještě **Codex Ephraemi** (rukopis sv. Efraima — je to palimpsest — přepsaný rukopis), dále Codex Ambrosianus, Marchalianus, Sarravianus aj. Za zmínku vedle jiných stojí ještě **Codex Bezae Cantabrigiensis** (rukopis Bezův), nazvaný podle Kalvínova přítele a reformátora Theodora Bezy, který jej dostal z lyonského kláštera a v roce 1581 jej daroval univerzitě v Cambridgi, kde je dodnes uložen. Tento rukopis uvádí souběžně řecký a latinský text.

Rozsah našeho článku nedovoluje psát o dalších rukopisech, které jsou k dispozici pro ověření správnosti biblického textu. Proto ještě uvedme několik suchých údajů: kromě četných rukopisů obsahujících jen části různých biblických knih máme uchováno více než 2400 řeckých textů psaných malým písmem, dále existuje asi 1000 starých překladů Nového zákona a asi 8000 rukopisů latinského překladu Vulgaty. Kromě těchto biblických textů se nacházejí citace biblických textů a celých oddílů v dílech starých křesťanských spisovatelů — církevních otců. U Origena jich máme 17 922, u Tertuliána 7 258, u Eusebia 5 176, u Ireneia 1 819 atd.

Vraťme se závěrem k úvodním řádkům tohoto článku. Byla v nich vyslovena pochybnost, zda můžeme ještě dnes považovat bibli za Boží knihu. Jestliže bez zaujetí a předsudků přijmeme všechny uvedené skutečnosti, pak můžeme bez rozpaků vyznat, že bible, kterou dnes máme v ruce, obsahuje stejné poselství, jaké tlumočnické z božského pověření proroci a apoštolové. Bůh lidem svěřil nebeskou zvěst a zjevil svá tajemství. Lidé je z jeho pověření zaznamenali a On sám dále bděl nad jejich rozšířením. Nebesa držela stráž nad křehkými lidskými nádobami, když přenášely poklady Božího království.

J. D.

BOŽÍ DAR večného života

AUGUSTIN ŠTEFANEC

Základný paradox nášho života spočíva v tom, že žijeme v perspektíve hrobu, že našu existenciu tiesni vždyprítomná možnosť konca a že smrť, to naše najvlastnejšie, čo nám nikto nevezme, pripadá nám krajne cudzia. Tých druhých totiž pokladá každý za smrteľných, nie seba. Inak povedané, nikto nechce veriť vo vlastnú smrť.

Do tohto súvisu patrí aj poznanie, že k pravde o večnom živote sa dostávame len pravdou o vlastnej smrti, a to napriek tomu, že práve tejto skutočnosti najneradšej hľadáme do očí. Keď grécky filozof Epikuros učil ľudí nebáť sa smrti, radil: „Zvykni si na myšlienku, že smrť nie je ničím, pretože kým sme my, nie je smrť; len čo príde smrť, nieto už nás.“

Iný recept na to, ako týmto slzavým údolím prejsť akoby rajskou záhradou, uvádza francúzsky básnik Baudelaire: „Človek musí byť stále opitý, v tom je všetko. Ak nemáte cítiť, ako vám hrozné bremeno času láme rebrá a zraža vás k zemi, musíte sa ustavične opíjať. Ale čím? Vínom, poéziou alebo cnosťou — čím chcete, len sa opíjajte. Keď sa znovu prebudíte, spýtajte sa, koľko je hodín, a viete, vlna, hviezdy, vták i hodiny vám povedia: Je čas opít sa.“

Kým pred stáročiami macedonskému kráľovi musel otrok denne pripomínať: „Filip, pamätaj, že musíš zomrieť,“ dnes nielen mocnári, ale všetci máme sklon na túto skutočnosť zabúdať. Aj mnohí pedagógovia radia, aby dospeli v rozhovore s deťmi smrť vôbec nespomínali. Ba isté svetoznáme noviny slovo „smrť“ nepripúšťajú v žiadnej svojej rubrike. Naozaj všelijako sa ľudia pokúšajú oslabiť imperatív blížiaceho sa konca a otupiť ostrie tohto nepriateľa.

No napriek tejto zjavnej konšpirácii mlčania skúsení pozorovatelia života pripomínajú, že zlahčovať alebo ignorovať smrť sa nevypláca. Veď práve ona dodáva vážnosti pozemskému životu ako krátkemu síce, ale tým významnejšiemu času prípravy na to, čo príde. Preto aj žalmista prosí: „Nauč nás tak počítať naše dni, aby sme múdre srdce získali“ (Ž 90,12). Všetko je neisté, len smrť je istá. Preto, ak človek chce dobre žiť, nech stále pamätá na posledný deň.

Vo svetle Božieho slova

V tisíceroch variáciách svetského či zbožného múdroslovia má pravda o našej konečnosti prevážne nostalgický refrén: Všetky cesty vedú do hrobu! Vyčnieva však z neho vyzývavý otáznik: „Keď človek umrie, či môže ožiť?“ (Jób 14,14) Útechy naše tvárou v tvár smrti bývajú mdlé.

Výhľad „sediacich v tme a tóni smrti“ (Mat 4,16) by bol naozaj presmutný, ak by odpoveď nepriechádzala zo zdroja najspoľahlivejšieho. A Darca života má tu naozaj a predovšetkým čo povedať, veď „v jeho rukách sú naše časy“ (Ž 31,16). Z jeho spoľahlivého svedectva vieme, že smrť pri všetkej svojej „prirodzenosti“ prirodzená nie je, pretože nepochádza z vôle Tvorcu, ktorý nás povolal k životu. Smrť nebola v pôvodnom pláne Božom na začiatku a nemá posledné slovo ani na jeho konci. „Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha. V ňom bol život a život bol svetlom ľudí“ (Ján 1,1,4).

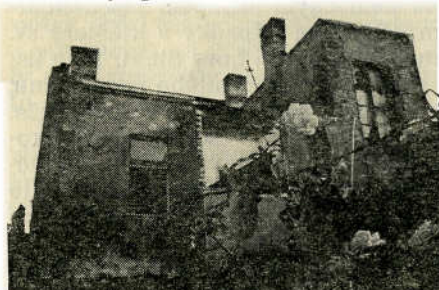
Stručnú genealógiu smrti Písmo uvádza takto: „Boh nepokúša nikoho, ale každý je pokúšaný tým, že ho vlastná žiadost zachvacuje a zvádza. Žiadosť potom, keď počala, porodí hriech — a hriech vykonaný — splodí smrť“ (Jak 1,14-15). „Skrze jedného človeka hriech prišiel na svet a skrze hriech smrť, — a tak smrť prišla na všetkých ľudí, pretože všetci zhešili“ (Rím 5,12). Zlo smrti je v tom, že človeka odľučuje od Boha a ruší vzťahy podmieňujúce plný život. Kde už nieto žiadny vzťah, tam nieto ani nádej. Smrť je beznádejný prípad. Keďže nikto nemôže „žiť tak, aby nevidel smrť“ (Ž 89,49), pôvodný rozsudok: „Istotne zomrieš“ teda platí krajne dôsledne a bez výnimky. Takto to vidí Starý zákon.

Radostná zvesť — evanjelium

Evanjelium je radostnou zvesťou preto, lebo „milosť a pravda stala sa skrze Ježiša Krista“ (Ján 1,17). Pre hriešnika, ktorému hrozí odplata za hriech, tj. smrť, môže byť milosťou len zvesť pravdy o odpustení a možnosti nového začiatku. Nech to zaznie akokoľvek paradoxne, evanjelium je radostnou zvesťou preto, že nás aj v beznádejnej smrti učí postihovať Božiu prozreteľnú milosť. Čím by totiž bola existencia hriešneho človeka bez dôveryhého vzťahu k Otcovi a so všetkým tým utrpením, ak by mal žiť večne? Človeka bolo treba zbaviť tejto nešťastnej nesmrteľnosti. Je predsa lepšie, aby sa človek vrátil do prachu, z ktorého bol vzatý. Nesmrteľnosť by mu bola neznesiteľným bremenom.

Otázka **pravdy** o večnom živote

nemôže však nijako obísť Božiu **milosť** jedinečne zjavenú v „Slove“, ktoré sa v Ježišovi Nazaretskom „stalo telom a prebývalo medzi nami plné milosti a pravdy“ (Ján 1,14). Zmyslom tohto telesného prebývania „Boha s nami“ (Immanuel) bolo vyslobodenie ľudí z moci hriechu a smrti. Preto je nám „človečenstvo Syna Božieho“ všetkým. Je to zlatá reťaz, čo nás spája s Kristom a skrze Krista s Bohom. To má byť predmetom nášho štú-

dia. „A nieto spasenia v nikom inom, lebo nebolo dané pre ľudí iné meno pod nebom, v ktorom by sme mali dôjsť spasenia“ (Sk 4,12).

Sláva Božia v Kristovej tvári

Kvôli nám sa „Slovo stalo telom“ a kvôli nám v ňom bola „všetka plnosť božstva“ (Kol 2,9). **Božstvo** bolo zárukou moci potrebnej k záchrane ľudí pre večný život. Všetko teda závisí od odpovede na otázku, ktorú položil Ježiš: „Za koho pokladajú ľudia Syna človeka?“, alebo konkrétnejšie: „Za koho ma pokladáte vy?“

V Petrovej odpovedi dodnes rezonuje pravda spásneho poznania: „Ty si Kristus, Syn Boha živého.“ Pán toto Petrovo vyznanie pochválne potvrdzuje a dopĺňa: Telo a krv ti to nezjavili, ale môj Otec, ktorý je v nebesiach“ (Mat 16,13-17). Boh teda „zažiaril v našich srdciach, aby svietila známosť slávy Božej v tvári Kristovej“ (2 Kor 4,6). Kristovo **božstvo** je veriacemu istotou večného života. Prví kresťania verili, že Ježiš je Boh v najvyššom zmysle a túto pravdu urobili uhoľným kameňom svojej viery.

Večný zákon života

„Slovo, ktoré sa stalo telom a prebývalo medzi nami“ tak, že v ňom bola „všetka plnosť božstva“ (Kol 2,9), sme si nevyvolili my, ale ono si vyvolilo nás. Boží dar večného života v Kristu Ježišovi nie je odpoveďou na prosby či priania zbožných ľudí, ale iniciatívou Božej lásky vo svete rútiacom sa do záhuby. Boh svoje stvorenie miloval tak, že „svojho jednorodeného Syna dal, aby nikto, kto verí v neho, nezahynul, ale mal **večný život**“ (Ján 3,16). „V tom je láska, nie že by sme my boli milovali Boha, ale že

on miloval nás a poslal svojho Syna ako obeť zmierenia za naše hriechy“ (1 Ján 4,10). Odvtedy, čo na zemi boli betlehemske jasle a golgotský kríž, vieme, že Boh nás má veľmi rád.

Kľúčom k pochopeniu tejto večnej lásky Božej je kríž, na ktorom Ježiš dobrovoľne trpel i zomrel v istote, že **človek bude žiť**. Význam kríža pre nás závisí teda od toho, či chápeme, že Kristus vytrpel **smrť**, ktorá patrila nám, aby sme my mohli mať **život**, ktorý patril jemu. Toto je ten najmocnejší dôkaz, že „zákon sebazapieravej lásky je **zákonom života** pre zem i nebesá.“

Moc Kristovho vzkriesenia

Spasiteľove slová, skutky i celý jeho život, vrcholiaci zástupnou smrťou, by boli zostali bez ovocia, nebyť skutočnosti, že Kristus tretieho dňa vstal z mŕtvych. Keď Pán Ježiš vravel: „Kladiem svoj život, aby som ho zase vzal. Nikto mi ho neberie, ja ho kladiem dobrovoľne. Mám moc ho dať a mám moc ho zase vziať“ (Ján 10,17), vedel, že „semeno hada“ mu má „rozdrieť pätú“ (1 Moj 3,15), no vedel aj to, že ak dobrovoľne neokúsi smrť, nebeské Semeno nevzkĺči k večnému životu v sláve.

Sláva a jas veľkonočného rána prevždy rozohnali tmú a mrákavu Veľkého piatku. Víťazstvo nekonečne prevýšilo porážku. Hoci aj naďalej všetky cesty vedú do hrobu, jediná cesta predsa len vedie z neho do života večného. Je ňou Ten, ktorý povedal: „Ja som **cesta, pravda i život**“ (Ján 14,6). Sú to slová toho, ktorý sa už nad Lazarovým hrobom osvedčil ako „vzkriesenie i život“, pretože v ňom bol život pôvodný, neprepožičaný, neodvedený. Len on je zdrojom večného života, len on má moc dať svojmu ľudu večný život. Keby v ňom nebol život a nemohol by kriesiť mŕtvych, vykúpenie skrze neho by nebolo možné a my by sme boli „najubohejší zo všetkých ľudí“ (1 Kor 15,19).

Darom večného života obdarúva Všemohúci tých, čo veria v moc Kristovho vzkriesenia. Učeníci uverili a svedčili o tom aj tvárou v tvár smrti. Ich viera žila z neochvejného presvedčenia, že zapečatený hrob, ktorý Kristus otvoril, už nikto nezatvorí. „Vstal, niet ho tu“ (Mat 16,8), a preto nehľadáme živého medzi mŕtvymi. Výstižne ktosi poznamenal: „Kresťania nemajú hrob, lebo nemajú mŕtvolu.“ Svojou vierou v Pánovo víťazstvo nad smrťou a hrobom potvrdzujeme jeho uistivé slová: „Ja som prvý aj posledný a živý; bol som mŕtvy a hľa, som živý na veky vekov a mám kľúče smrti a podsvetia“ (Zj 1,18).

Chetitští bojovníci
na reliéfu z Karchemiše

CHETITÉ

S. H. HORN

Před několika staletími se o Chetitech nevědělo takřka nic. Písmo svaté se o nich sice zmiňuje i jako o Hetitech, Hetejských nebo synech Het, ale neříká nic o jejich dějinách, politickém významu, náboženství a kultuře. Mnohé biblické texty (např. 2 Moj 33,2) jmenují Chetity v pestré řadě národů, které žily v Kanaánu, jako byli Kanaánci, Amorejci, Perizejci a Jebuzejci.

Abraham koupil od jistého významného Chetity pozemek jako pohřebiště (1 Moj 23). Uriáš, válečný hrdina krále Davida, byl Chetita (2 Sam 11,3). Salomoun měl ve svém harému Chetitky a s chetitskými králi obchodoval (1 Král 11,1; 2 Par 1,17). Bible popisuje také událost, kdy se Syřané domnívali, že izraelský král najal proti nim chetitské krále, aby je přepadli (2 Král 7,6).

To všechno víme z bible. Nepočítáme-li poslední text, pak nenacházíme nikde zmínku o tom, že by Chetitě měli nějakou říši nebo politickou moc a ovládali nějaké území. Na základě kusých zpráv vzniká spíše dojem, že šlo jen o bezvýznamný kmen, který se zdržoval na území Sýrie nebo Palestiny.

Nejenom, že se před sto lety o Chetitech mnoho nevědělo, ale skutečnost, že bible byla jediným pramenem, který se o nich zmiňoval, vedla některé učence k pochybnostem, zda nějakí Chetitě vůbec kdy existovali.

Pochybnosti o Chetitech jsou dávno pryč. Dnes už o nich máme tolik literatury jako o starých Hebrejcích. Jak vzrostly vědomosti na tomto poli, zjistíme názorně, když porovnáme pojednání o Chetitech ze dvou vydání Encyclopedia Britannica. Mezi vydáními je rozdíl pouhých sto let. Vydání z roku 1860 má o Chetitech zprávičku na osmi řádcích, a odvolává se výhradně na bibli, ale vydání z roku 1966 už podává zprávu na 11 celých stránkách. Líčí dějiny Chetitů ve starověku, popisuje jejich kulturu, náboženství a literaturu.

To všechno jsem si uvědomoval, když jsem

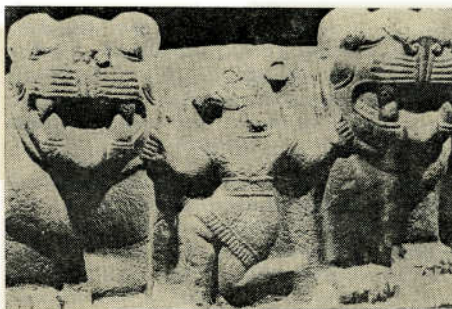
poprvé navštívil rozsáhlé rozvaliny, které před 3000 lety tvořily mocné hlavní město chetitského království. Dnes se toto místo jmenuje Boghazköy, podle turecké vesnice, která leží nedaleko.

Když jsem projížděl vysoko položenou krajinou Turecka, srovnával jsem bezděčně říši babylónskou, assyrskou a egyptskou. Egyptští Chamité založili velkou říši, ale jejich města Thébý a Memfis ležela na břehu mohutného Nilu. Semité, kteří založili říši v Mezopotámii, stavěli svá města Babylon, Ninive na březích Eufratu a Tigridu. Obě tyto dávné kultury se vyvíjely v údolích a nížinách. Chetitě žili úplně jinak. Milovali hory a své hlavní město vystavěli na drsné vysočině. Městské hradby spojovaly několik pahorků.

Dříve, než se blíže podíváme na dějiny Chetitů, připomeňme si v krátkosti, jakým způsobem se tento lid dostal z dlouhého zapomenutí opět na světlo dějin.

V 18. a 19. století naráželi cestující v Turecko a severní Sýrii po různých místech na pomníky nebo stavby, jejichž sochařská díla a hieroglyfické znaky se vůbec nepodobaly těm, které se nalézaly v Řecku, Mezopotámii, Egyptě nebo Persii. Dlouho se nikomu nedařilo zjistit o nich nic bližšího. Nakonec se to podařilo dvěma Angličanům. Pracovali nezávisle na sobě, ale oba se zabývali ve stejnou dobu problémem různých starých staveb, památek a pomníků v Malé Asii a severní Sýrii. Oba uveřejnili svoje epochální rozluštění ve stejném roce. Jedním z nich byl William Wright, misionář v Damašku, druhý Archibald Sayce, profesor v Oxfordu. Wrightovi byly nápadné zvláštní kameny, umístěné na domech v Hamatu (Sýrie), na kterých byly nápisy. Dozvěděl se, že podobné popsané kameny jsou také v Djerabisu u Eufratu. Když je srovnával s pomníky na jiných místech Malé Asie, napadlo ho, že mohou pocházet od Chetitů, o nichž se zmiňuje bible. Shodou okolností právě v té době rozluštili archeologové několik egyptských, assyrských a babylónských nápisů, které se o Chetitech zmiňovaly také. Egyptské nápisy se často zmiňovaly o národu, jehož jméno bylo Cheta. Babylónské a assyrské nápisy se často zmiňovaly o lidu jménem Hatti. Wright usoudil, že národ Cheta a Hatti by mohli být bibličtí Chetitě. Výsledky svých úvah vepsal do knihy vydané v roce 1884 s názvem „Říše Chetitů“.

Sayce začal se svými badáními o několik let později než Wright. I on začal pracovat v Sýrii. V roce 1884, kdy vyšla Wrightova kniha, uveřejnil Sayce své dílo s názvem: „Staré památky ve světě nových badání“. V něm mimo jiné píše: „Před sedmi lety ještě nikdo netušil, že v západní Asii byla kdysi obrovská říše, která se vyrovnala Egyptu nebo Assyrii. Její zakladatelé byli Chetitě, známí ze Starého

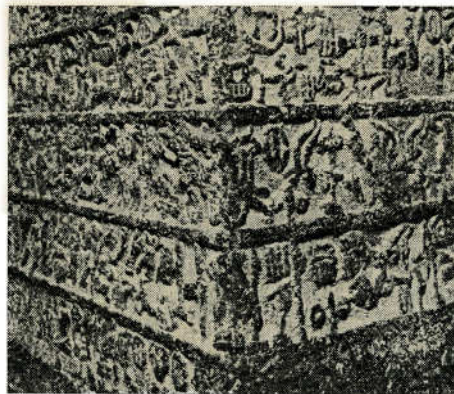
Podstavec sochy chetitského božstva z 9. století před Kristem

zákona. Nikomu se ani nezdálo, že právě tito Chetitě rozšířili své zbraně, své umění a náboženství až ke břehům Egejského moře a že rané civilizace Řecka a Evropy vůbec jim za mnohé vděčí podobně jako vděčí Féniciánům.“

Po úvahách, které vyjádřili Wright a Sayce, nenásledovaly ihned archeologické výzkumy, které by potvrdily jejich teorii. Teprve v roce 1906 se zaměřil archeolog Hugo Winckler, vážený německý starozákonník a orientalista, na rozlehlé hromady trosk u obce Boghazköy. Tam podle jeho předpokladů ležel klíč ke všem chetitským záhadám.

Sotva Winckler rozvinul práci, objevil rozsáhlý archiv přes 10 000 starodávných tabulek popsaných klínovým písmem. Mnohé z nich byly popsány starou babylónštinou. Proto mohl Winckler číst tabulky hned na místě vykopávek. Netrvalo dlouho a poznal, že skutečně narazili na hlavní město chetitské říše a že texty patří zřejmě ke státnímu archivu chetitského království.

Mimo jiné objevil text smlouvy mezi chetitským králem Hattusilisem a egyptským faraómem Ramsesem II. Stejný text byl objeven

Hamatský kámen s chetitskými hieroglyfy

krátce předtím napsaný egyptským hieroglyfickým písmem v Karnaku. Skončily všechny pochybnosti: hlavní město Chetitů leželo u obce Boghazköy. Zanedlouho se prokázalo, že egyptští Chetta jsou totožní s Hatti babylónských textů a s Chetity, jak je nazývá bible. Prozíravé úvahy Wrighta a Sayce se tím potvrdily.

Spolu s tabulkami popsanými babylónským klínovým písmem v babylónském jazyce, které orientalisté uměli přečíst, našli tisíce textů, které byly sice psány babylónským písmem, ale neznámou řečí. A jak vědci předpokládali, byla to řeč Chetitů. Mnoho let po jejich objevení se s nimi nic nedělo. Nikdo jim nerozuměl. Až konečně mladý český assyrolog, Bedřich Hrozný, dostal za úkol přepsat klínové písmo do latinského abecedního systému a texty alespoň takto přepsané zveřejnit. B. Hrozný se při své práci natolik seznámil s některými stále opakovanými slovy a slovními obraty, až ho napadla smělá myšlenka: řeč Chetitů musí patřit do indoevropské jazykové skupiny. Na základě této domněnky začal svoje pokusy s rozluštěním neznámé řeči. Objevil mnoho podobností mezi chetitskými slovy a výrazy, které přepisoval, a jim odpovídajícími výrazy jiných indoevropských jazyků. V knižovně mám malý spisek o 50 stránkách (vydaný roku 1915), v kterém Bedřich Hrozný seznámil svět s metodou, jak rozluštil řeč Chetitů. Tento průkopnický objev zpří-

Reliéf na dveřích chetitské pevnosti ze 14. století př. Kr.

Reliéf boha z Chattuše

stupnil obrovské množství literatury, která byla po více než 3000 let nesrozumitelná.

Našly se však i texty jiného druhu, které se dlouho nedařilo rozluštit: hieroglyfické nápisy na četných chetitských kamenných památkách a pečetích. Zcela určitě byly psány chetitským jazykem, ale hieroglyfické znaky neměly nic společného s hieroglyfy egyptskými. Mnozí vědci vynakládali po léta všechnu svou energii, čas i důvtip k jejich rozluštění, ale prakticky bezvýsledně. Teprve rok 1947 přinesl klíč k rozluštění chetitských hieroglyfů. V tomto roce objevil Helmut Bossert, německý profesor na univerzitě v Istanbulu, archeologicky nejvýznamnější místo v jižním Turecku. Vykopali tam městskou bránu, která byla popsána po obou stranách. Na jedné straně byly nápisy fénické, jejichž přečtení a přeložení nedělo vědcům žádné potíže. Druhá strana brány byla popsána nápisy z chetitských hieroglyfů. Profesor Bossert poznal, že texty by mohly být klíčem k rozluštění chetitských znaků. Několik let pracoval se skupinou spolupracovníků na rozluštění. Nápisy postupně vydávaly svá tajemství. Dnešní badatelé už mohou číst texty chetitských hieroglyfů bez obtíží.

Co prozradily chetitské texty o dějinách tohoto starého národa? Dnes víme, že Malá Asie ve svých raných dějinách měla domorodé obyvatelé, kteří nebyli indoevropského původu, jmenovali se Hatti. Tento lid nezanechal po sobě žádné písemné památky. Začátkem 2. tisíciletí př. Kr. přišli od Kavkazu Indoevropané a obsadili území, na kterém žily kmeny Hatti. Nově přistěhovalí Indoevropané založili u dnešního Boghazköy obrovské město Chattušaš a udělali je svým hlavním městem. Přistěhovalci se ve své dřívější vlasti — jižním Rusku — samozřejmě „Chetitě“ nejmenovali. Jméno převzali až v nové zemi po původních obyvatelích.

Nemíníme podrobně líčit dějiny Chetitů. Snad postačí, když uvedeme několik důležitých dat. Král Mursilis vedl tažení proti Babyloňu a v roce 1600 př. Kr. toto slavné město vyplnil.

Ve 14. století př. Kr. byl Egypt poměrně slabý. Toho využil mocný chetitský král Suppiluliumas a rozšířil svou říši do Sýrie až k Damašku a krátce nato se otevřeně střetl s Egyptem. Začátkem 13. století bojoval chetitský král Hattusilis u Kádeše v Sýrii proti faraónovi Ramsesovi II. a porazil ho. O něco později, jak jsme se už zmínili, uzavřeli Chetitě s Ramsesem II. smlouvu. Ramses II. si vzal dokonce chetitskou princeznu za manželku.

Soumrak mocné chetitské říše začal na sklonku 13. století, kdy na její území pronikly „mořské národy“. Tyto kmeny přišly z ostrovů Kréty, Sardinie a Sicilie, z pobřeží Itálie a Řecka. K nim patřili i Filištínci, o kterých se zmiňuje bible. Chetitě se nedokázali ubránit této invazi. Hlavní město Chattušaš nepřátelé zcela zničili a už nikdy nebylo obnoveno.

Chetitě bydlící na východní straně říše měli štěstí, protože mořské národy vnitrozemí ne napadly. Tam byla města Karchemiš, Hamat a Kádeš, která si ještě po tři staletí zachovala svou samostatnost jako nezávislá chetitská města. Dobyli je teprve Assyřané v 9. století př. Kr. Tehdy Chetitě jako národ zanikli a stali se výhradně dějinným pojmem.

Jak zapadají do tohoto obrazu ti Chetitě, o kterých píše bible? Archeologické objevy nám umožnily odpovědět i na tuto otázku. Chetita, který prodal Abrahamovi v Hebronu pozemek, náležel k Protochetitům, jak dnes nazýváme původní domorodé obyvatelé. Avšak Chetitě z doby Mojžíšovy patřili již k novému národu, který založil mohutnou říši se sídelním městem Chattušaš u dnešního Boghazköy a který ovládal celou Malou Asii a Sýrii.

Ženy Šalomounova harému pocházely už ze zbytku kdysi mocné chetitské říše. Tento zbytek národa byl roztržěn v četných syrských městských státech. Domnělá spojená vojska chetitských městských států polekala vojska damašského krále Bennadada v době působení proroka Eliáše. Krátce nato Chetitě zastřel závoj mlčení. Assyřané je vymazali z mapy světa.

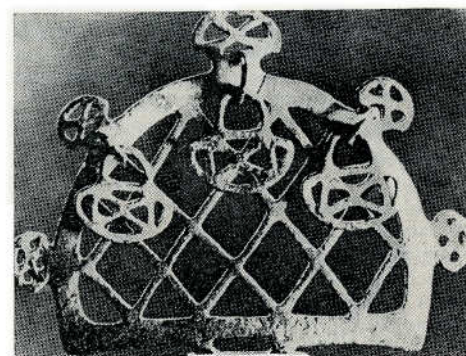
Na tohle všechno jsem musel myslet cestou do Boghazköy. Hradby hlavního města obepínají pozemek o rozloze 167 hektarů. Na jednom příkrém pahorku stál opevněný hrad. Za jeho ochrannou zdí se tyčily paláce, skladiště a budovy státní správy. Na tomto místě objevili před několika lety archiv klínopisných tabulek.

V jižní části města ležely zbytky několika menších chrámů. Dostal jsem se k městským zdím a ke královské bráně. Po obou stranách vchodu ještě stojí obrovské klenuté monolity — kamenné sloupy vytesané z jediného kusu. Na jednom je ještě dobře rozeznatelný reliéf válečníka, snad nějakého boha, ozbrojeného válečnou sekerou a mečem. Monolitické sloupy mají tvar oblouku a kdysi tvořily klenbu. Jsou na nich dobře vidět i vytesané otvory, do kterých se zasouvaly závory dveří. Pak jsem sledoval městskou zeď západním směrem, až jsem se dostal k podzemnímu tunelu. Místo se dnes jmenuje Yerkapi. Přirozeně, že jsem neodolal pokušení prolézt celým tunelem v délce asi 70 m. Vede pod městskou zeď ven z města. Obranný systém města byl velmi složitý, tvořily ho zdi, věže, tunely a další ochranná opatření. Všechno se jedinečně zachovalo. Po dalších 750 metrech jsem stál u lví brány. Podobala se bráně královské, ale na její vnější straně byly na monolitu vytesány hlavy lvů.

Vrátil jsem se zpět do Boghazköy a odtud pěšinou, dlouhou asi 2 km, jsem se dostal do Yazilikaya. Jsou tam dvě velké kamenné místnosti, dá se říci komory, na jejichž stěnách jsou v řadách reliéfy bohů — mužských i ženských. Mezi nimi jsou hieroglyfické nápisy. Stavba sloužila jako svatyně, ve které kdysi uctívali stovky chetitských bohů. Zde v Yazilikaya můžeme získat představu o polyteistickém náboženství Chetitů.

Další informace o Chetitech se objevily ve vykopávkách u Karchemiše, Karatepe a Hamatu. Chetitě tak vstali ze svého tisíciletého spánku, aby se objevili znovu na scéně světa, který na ně zapomněl a ani nechtěl uznat jejich dávnou existenci. A co víc, vykopávky o Chetitech znovu potvrdily pravdivost biblických zpráv.

Protochetitský sluneční motiv, odznak vysoce postavené osobnosti (2300—2100 před Kristem)

MATKA V IZRAELI

Mezi biblickými postavami nacházíme nejen jména mužů, ale i žen. A nejsou ojedinělá. Debora je jednou z nich. V dějinách Izraele je mnoho významných ženských postav, ale Debora má zvláštní roli. Je mimořádná proto, že příliš nezapadá do své doby, ale za to více do naší. Podle zprávy, kterou o ní máme, byla asi tím, co dnes nazýváme emancipovanou ženou (Soud 4, 1-14). Rovnoprávnost ženy nebyla pro Deboru jistě žádným problémem, a to proto, že rovnoprávnost nepotřebovala. Hrála opravdu vedoucí úlohu, byla soudkyní. „Izraelci za ní přicházeli, aby je soudila.“ Debora se také neostýchala veřejně kázat slovo Boží a sdělovat je lidem tak, aby mu rozuměli. Kolik se už v křesťanských církvích namluvilo o tom, zda žena smí kázat jako muž. A ještě dnes není všude ochota dát Deboře slovo. A konečně Debora učinila něco, co dokonce přesahuje i dnešní představu o úloze ženy a její rovnoprávnosti — táhla do války. Pronikla do oblasti vyhrazené mužům. A je to ona, kdo učiní potřebná rozhodnutí. Abychom o ní nezískali zkreslený obraz, musíme také říci, že byla vdaná. Nevíme ovšem, zda v době popisovaných událostí její muž ještě žil nebo již zemřel.

Tato mimořádná žena žila před 3000 lety. Její existence není naprosto nějakou nárazkou na matriarchální společenské zřízení, ve kterém žena hrála vedoucí úlohu. Nikoli, Debora žila uprostřed oněch orientálních poměrů, o kterých se mnozí domnívají, že ženu odstrkují a pokořují. Ve starém Izraeli ovšem nevládly poměry dnešních orientálních zemí. To vycházelo ze zákona, který Bůh dal svému lidu.

Debora není jen mimořádnou ženou; je izraelitkou a přiznává se k izraelskému Bohu, který je také naším Bohem. Klademe si proto otázku, co nám tato biblická postava může dnes říci.

Vyjdeme z toho, jak je Debora nazvána ve vzpomínkách svého lidu. Kniha Soudců 5. kapitola zaznamenává prastarou píseň, která je vůbec jednou z nejstarších hebrejských památek. Nazývá Deboru „matkou v Izraeli“. Je zajímavé, že zrovna „matkou“; neboť pro dnešní ženu, která se osvobozuje od tradičních zvyklostí, kterými se cítí svazována, jakoby mateřství ztratilo na ceně. Mateřství je pro mnohé dnešní emancipované ženy určitým omezením, a proto s ním manipulují podle nálady. Pro Deboru, která se ve věcech osobní svobody může měřit s dnešní ženou, je označení „matka v Izraeli“ čestným titulem.

Co však zde znamená „matka“? Ponechme vlastní představy stranou. Všimněme si, co Debora rozumí pod mateřstvím. Viděla svou úlohu v tom, aby pomáhala jiným k životu, k lidsky důstojnému bytí. Přitom Debora viděla a cítila nejen nouzi jednotlivců, kteří hledali u ní pomoc, ale myslela také na celek. Poznala těsné sepetí potřeb jednotlivce se stavem lidu a celé společnosti. Kde je lid Boží vydán na pospas svévoli, tam to pocítí každý jeho úd. Debora pomáhala Božímu lidu k životu.

Jak to dělala? Jednoduše tak, že prosazovala Boží právo v životě jednotlivce, lidu a v neposlední řadě ve vlastním životě. Svým

způsobem a v daných možnostech žila životem pro Boha. Co asi říkala lidem, kteří za ní přicházeli na Efraimské pohoří, aby je soudila ve sporných otázkách nebo dávala radu v nějaké starosti či nouzi? Říkala jim, co je podle jejího poznání Božího slova správné. Proto jim předně předkládala zásadu, že Bůh má nárok na náš život a že jej proto nemůžeme podle vlastní libosti utratit, prohrát nebo promarnit.

Při všech setkáních s lidmi a ve vztahu k Bohu jí nezůstalo utajeno to nejdůležitější: „Izraelci se dále dopouštěli toho, co je zlé v očích Hospodinových.“ Ostatně následky takového jednání dobře znala. Proto si dovedla bídu lidu Božího správně vysvětlit: „Vydal je Hospodin na pospas Jabinovi, králi kanaánskému, který měl devět set železných vozů a krutě utlačoval Izraelce po dvacet let.“ Jabin není přistěhovalec, je Kanaánek, spolubydělci a bezprostřední soused, vedle a uprostřed lidu Božího a oní musejí nyní činit, co chce, on, stali se na něm závislí. Jabin vzal lidu Božímu půdu pod nohama, a proto přestali být svobodnými občany ve svobodné zemi. Tu povstává Debora a zřizuje opět Boží právo. Stará se o svobodu Božího lidu. Vzala Jabinovi moc i zem, neboť brala Boží zaslíbení vážně. Poznala, že trest není cílem Boží cesty s jeho lidem. Debora zakusila Boží smilování, jeho milost. Poslala pro Baráka a naléhala na něho: „Pohled, co přikazuje Hospodin, Bůh Izraelův: Vezmi s sebou deset tisíc mužů...! Já k tobě přitáhnu k potoku Kišon Zizaru, velitele Jabinova vojska, i jeho vozbu a jeho věhlasný houf a dám ti jej do rukou.“ Žádný Jabin nemůže činit, co sám chce, neboť Bůh má nárok na svůj lid, na svou církev a její bytí.

Debora zvěstovala Boží právo a řídila se podle něho ve vlastním životě. Nestavěla sebe do popředí a nedělala se důležitou. Nesnažila se vyrovnat jiným, nebo je dokonce předčit. V Debořině vítězné písni stojí: „Ze se dobrovolně sešel lid, oslavujte Hospodina! Nepřipisuje nic sobě, i když je nazvána prorokyní, tedy povolanou Bohem. On ji učinil tím, čím byla. On jí přidělil úkoly a odpovědnost a ona se nevzpírala.

Při uvažování o této vynikající biblické postavě vyvstává otázka: jak tomu bylo tenkrát s muži? Nebylo v oné době žádného muže, který by se staral o Boží právo, který by byl schopen a ochoten vést Boží lid? Nebylo tam muže, který by měl srdce otevřené pro nouzi lidí? A přece byl. „Barák, syn Abinoamův...“, deset tisíc mužů táhlo za ním.“ Ti porazili obávané vojsko Jabinovo a osvobodili Izraelce z kanaánského jha. Ani on nebyl v Izraeli zapomenut. Jeho jméno šlo od úst k ústům a vešlo do dějin.

Ale nebyla to Debora, která onoho muže zavolala? Neuvedla snad Debora Baráka do jeho úkolů? Nedoprovázela ho, když o to žádala? Nebyla to ona, kdo dal znamení k rozhodující bitvě? Dlouho se už hovořilo o odpovědnosti muže za ženu. Nemá také žena odpovědnost za muže?

Debora pomohla Barákovi, aby splnil svou úlohu k dobru celého lidu! Oba měli přiměřenou úlohu a tím i náplň života. A oba nato

zpívali společně píseň na oslavu mocného Hospodina a dárce vítězství (Soud 5. kap.).

Jakkoli to může podivně znít, nesmíme zamíchat, že to Debora neměla s Barákem lehké. On si nedal svou úlohu jen tak beze všeho přidělit — cítil, že na to nestačí. Na Debořinu výzvu: „Pohled, co přikazuje Hospodin...: Přitáhni hned na horu Tábor a vezmi s sebou deset tisíc mužů proti Jabinovi!“, si Barák klade podmínku: „Půjdeš-li se mnou, půjdu, nepůjdeš-li se mnou, nepůjdu.“ Někteří snad mohou Baráka kárat, protože v jeho slovech zní malomyslnost a nedůvěra. Jiní ho snad chválí za to, že z této úlohy nechce udělat vlastní dílo. Jedno je jisté. Aby Barák přivedl k poslušnému přijetí Božího příkazu, nezbyvá Deboře nic jiného, než přinést osobní oběť. „I vstala Debora a vypravila se s Barákem do Kedeše“ (Soud 4,8,9). Právem mohla říci: „To není moje úloha,“ ale nechtěla svým zdráháním brzdit dílo Boží. Proto přijala tuto neobyčejně těžkou cestu jako z ruky Boží.

Tato pomoc může být velmi užitečná, ale příkaz musí Barák vykonat sám. On musí vykonat čin osvobození, on musí porazit nepřitele, on jej musí stíhat a vítězství dovršit. Debora může vykonat jen jedno — a to by neměla opomenout: dodat muži odvalu, naději a říci: „Připrav se! Toto je den, kdy ti Hospodin vydal Zizaru do rukou. Hospodin sám vytáhl před tebou“ (v. 14).

Připomněli jsme si příběh, který nám pomohl objasnit biblický pojem „matka v Izraeli“. Je to žena, která je ochotna na sebe vzít Bohem svěřený úkol a odpovědnost, mít na zřeteli blaho celku, pomáhat jiným k plnému životu i za cenu vlastních obětí. Čím více o tom přemýšlíme, tím více chápeme, jak naléhavě potřebujeme takové „matky“ i dnes. Zbývá snad připomenout, že se jí nikdo nestane automaticky a proti své vůli.

Kde jsou Debory dnes? Starý text Písma volá: „Procitni, procitni, Debora... procitni, pěj píseň!“ (Soud 5,12). Tam kde je Debora na svém místě, tam i Barák slyší pozvání ke svému úkolu: „Povstaň, Baráku...!“ Potřebujeme Debory, aby nescházeli Barákové.

J. MARCOLLA

Proč tichý Mojžíš ztratil trpělivost

MILOSLAV ŠUSTEK

Pokorný vůdce izraelského národa byl postaven před nejtěžší zkoušku ve svém životě, ve které neobstál. V kritické chvíli projevil nejen lidskou slabost, ale i nedůvěru vůči Bohu.

Dvacátá kapitola 4. knihy Mojžíšovy podává zprávu o tom, že lid přišel na poušť Sin, kde zemřela Mojžíšova sestra Marie. Tam byla také pohřbena. Tichý vůdce lidu prožil jeden smutek a za ním se dostavil smutek druhý a těžší.

Lid měl opět nedostatek vody. Mísoto, aby se před Bohem ztišili, aby prosili o pomoc Hospodina a jako dosud vždycky zakusili mocnou Boží ruku, srotili se proti Mojžíšovi a Áronovi. Křičeli a nařikali: „Kéž bychom byli také zahynuli, když zahynuli naši bratři před Hospodinem! Proč jste zavedli shromáždění lidu Hospodinova na tuto poušť? Abychom tu pomřeli, my i náš dobytek? Proč jste nás vyvedli z Egypta? Abyste nás uvedli na toto zlé místo? Je to místo, kde nelze sít obilí ani sklízet fíky nebo vinnou révu či granátová jablka, ba není tady ani pitná voda!“

Srdce věrných vůdců se rozehvěla. Nemohli pochopit, proč je lid tak převrácený a nevěřící, proč neprokazuje vděčnost Bohu a proč také nemá více pochopení pro své vůdce, kteří dosud jen živou vírou byli schopni vést reptající národ a čelit vlivu nepřítelů spásy. Jako dosud, vždycky jejich jediným útočištěm byl Hospodin. Mojžíš s Áronem přistoupili ke dveřím stánku úmluvy a v pokoře s velkým žalem v srdci padli na tvář. Bůh přijal své stísněné sluhý a nad stánkem se ukázala sláva Hospodinova. Pán promluvil k Mojžíšovi: „Vezmi hůl, shromáždíš spolu se svým bratrem Áronem pospolitost a před jejich očima promluve ke skalisku, ať vydá vodu. Vyvedeš jim také vodu ze skaliska a napojíš pospolitost i všechny dobytek.“

Oba bratři předstoupili dle Božího příkazu před lid. Tichý Mojžíš tu stál s holí v ruce. Hůl byla symbolem Boží moci, na kterou on dosud vždycky a cele spoléhal. Oba bratři už byli staří, unavení buřičstvím a ustavičným reptáním Izraelců a jejich destruktivní kritikou.

V této pohnuté chvíli však Mojžíš, místo aby věrně splnil Boží přání a pouze promluvil ke skále, zvolal rozčileně: „Poslyšte, odbojníci! To vám z toho skaliska máme vyvést vodu?“ Nato pozdvihl ruku, dvakrát udeřil svou holí do skaliska a vytryskl mocný proud vody, takže se napil lid i všechny dobytek.

Z lidského hlediska bychom snad mohli říci, že Mojžíš jednal spravedlivě a že mu prostě došla trpělivost. Někdo by dokonce řekl, že Pán Ježíš také

promlouval tvrdými slovy k farizeům a zákoníkům. Nezapomeňme však, že i ta tvrdá slova Ježíš pronesl s láskou, nenechal se strhnout k netrpělivosti a nikdy nezapochyboval o moci a dobroty svého nebeského Otce, jehož jméno nesnížil ani v nejkritičtější chvíli!

V tomto okamžiku nebyl Mojžíš předobrazem tichého Krista, který praví: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem“ (Mat 11,29). Jako později Jan Křtitel, největší muž narozený z ženy, ve svém soužení ve vězení zapochyboval o poslání Krista, tak i zde Mojžíš, kterého Písmo jmenuje nejtišším mužem na tváři země, se neosvědčil a zanechal nám takto výstražný příklad.

Jinak tichý muž projevil teď nedostatek trpělivosti a sebeovládání. Tím dal lidu možnost pochybovat, zda Mojžíš i v minulosti jednal podle Božích pokynů. Začali pochybovat o tom, že vůbec dříve hřešili, když neposlušali svého vůdce. Začali tvrdit, že Mojžíše po celá léta právem kritizovali. Měli nyní dobrou výmluvu, aby odmítli všechna napomenutí, která jim Bůh udílel prostřednictvím svého pokorného sluhy.

Mojžíš projevil nedostatek důvěry v Boha, když zvolal: „Poslyšte, odbojníci! To vám z toho skaliska máme vyvést vodu?“ To nebylo slovo víry, to byl projev nedůvěry vůči Božímu příkazu: „Vyvedeš jim také vodu ze skaliska a napojíš pospolitost i všechny dobytek.“ Ani velekněz Áron tu neprokázal statečnost víry. Proto jim řekl Hospodin: „Protože jste mi neuvěřili, když jste měli dosvědčit mou svatost před Izraelci, neuvedete toto shromáždění do země, kterou jim dám.“

Mojžíšova a Áronova víra byla otřesená reptáním a vzpourou lidu. Služebníci Boží viděli, že jedno pokolení vymírá na poušti pro nedostatek víry. Mají obavy, zda druhé pokolení dojde do zaslíbené země. Reptání a bouření se lidu měli čelit neochvějnou vírou v Boha a jeho zaslíbení.

Hříchu se dopustil Mojžíš také tím, že udeřil v hněvu do skály, zatímco mu Hospodin nařídil, aby ke skále promluvil. Svým ukvapeným činem zmařil naučení, které chtěl Pán dát svému lidu. Sedmnáctá kapitola 2. knihy Mojžíšovy podává zprávu o tom, že Mojžíš už jednou na Boží příkaz udeřil vírou do skály a vyšla voda pro reptající lid. Skála je symbolem Pána Ježíše Krista. Mojžíš jednou udeřil do skály, podobně jako Kristus byl jednou obětován. Po druhé měl ke skále jen promluvit tak, jako i my máme ve jménu Ježíše, který byl jednou obětován, prosit o jeho požehnání. Tím, že udeřil po druhé do skály, a to v roz-

čilení, v nedostatku víry a dvakrát, zmařil Mojžíš smysl krásného předobrazu o Kristu.

Sám si také poskvřil svou pověst. Muž, který byl vždycky přímý, pravdomluvný, stálý, věřící, nesobecký, pokorný a tichý, chvilku netrpělivosti a pochybnosti zneuctil Boha a hříšníkůům dal příležitost, aby tím směleji hřešili. On, který zasvětil celý svůj život cti a slávě Božího jména, jediným činem a jedinou ve zlobě pronesenou větou učinil pravý opak toho, o co do svého vysokého věku usiloval.

Mojžíš a Áron se dopustili také hříchu tím, že se cítili uraženi ve své autoritě. Reptání lidu vztahovali jen na sebe. Svou čest měli dát stranou a uvědomit si, že lid hřeší proti Bohu a proti němu, že je jejich hlavní přestoupení. Soustředili se příliš na sebe, na své vlastní city, na své rozbolavělé srdce, nevytkli lidu jeho velký hřích proti Bohu.

Nyní musejí pokorně přijmout z ruky Boží trest. Budou muset se vzpurnými Izraelci zemřít na poušti. Nevejdou do zaslíbené země. Mojžíš a Áron se nepovyšovali a nevypínali nad lid. Nedopustili se tu hříchu úmyslně a záměrně. V kritické chvíli bylo pokušení velmi silné, oni mu podlehl. Když si uvědomili svůj hřích, z celého srdce ho litovali. Pán Bůh přijal jejich pokání, ale neprominul trest za hřích.

Mojžíš prosil Boha o smilování slovy: „Panovníku Hospodine, ty jsi začal ukazovat svému služebníku svou velikost a svou mocnou ruku... Kéž smím přejít Jordán a spatřit tu dobrou zemi, co je za Jordánem, to přívětivé pohoří a Libanón!“ Bůh se však rozhněval na něj, nevyslyšel ho a pravil: „Dosti máš! O této věci už ke mně nemluvi!“ — Bůh nemohl ponechat tento hřích bez povšimnutí. Celý národ se měl přesvědčit o tom, že Bůh je ke všem spravedlivý. On nenechá bez trestu ani ty, kteří zastávají odpovědná místa, ale vykazují nevěru, prchlivost, urážlivost, netrpělivost.

Apoštol Pavel praví: „Kteréžkoli věci napsány jsou, k našemu naučení napsány jsou“ Řím 15,4. I tento nejsmutnější příběh ze života tichého Božího služebníka měl být výstrahou budoucím pokolením. Bůh miluje hříšníky, ale nenávidí a trestá hříchy. Bůh, který je láska, je láskou zavázán k tomu, aby trestal hříchy, který ohrožuje mír, pokoj a štěstí jednotlivce, rodiny, církve, společnosti tohoto našeho světa i celého vesmíru.

Mojžíšovi se dostalo velkého osvětlení a vyznamenání. Čím více světla a více výsad obdržel, tím větší odpovědnost nesl, tím přísněji byl jeho poklesek posuzován a tím těžší trest obdržel. Z této zkušenosti plyne jedno velké naučení pro všechny věřící: Čím důležitější má kdo postavení a čím větší vliv, tím pokorněji a trpělivěji se musí chovat. Jako dítky Boží musíme stále kontrolovat pohnutky svého srdce a své náklonnosti. Nepřítel naší spásy se snaží zneužít našich

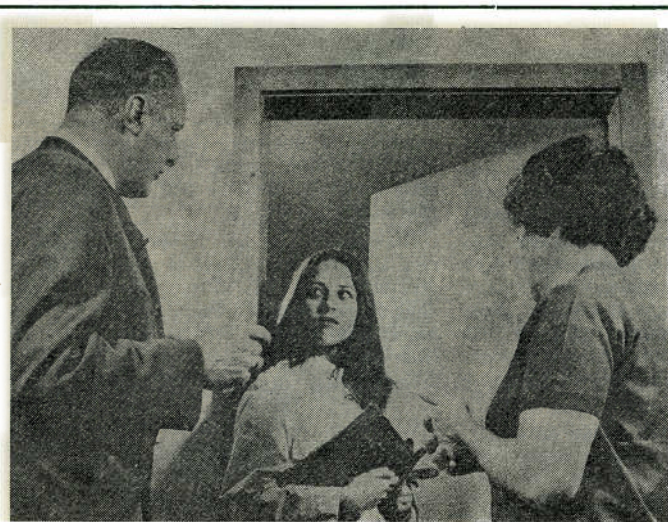
citů, darů, které nám Bůh dává, i požehnání, které nám udílí. Ať jsou naše duchovní zkušenosti sebezbláhší, ať jsou důkazy Boží přízně vůči nám sebezřetelnější, musíme vždycky pokorně chodit před Hospodinem. Pamatujme na slova apoštola Pavla (Řím 10, 12), který si bral v první řadě pro sebe naučení ze Starého zákona, když řekl: „A protože, kdo se domnívá, že stojí, hleď, aby nepadl.“

Lidské srdce je nejpřevrácenější věc na světě (Jer 17,9). Žádný člověk se nenarodil s pokorným srdcem. Život-

ní zkoušky, zklamání, nemoci, utrpení, soužení ducha, Boží tresty a kárány — to všechno jsou prostředky, jimiž laskavý nebeský Otec usměrňuje naše srdce, aby cítilo svou závislost na Bohu, nepovyšovalo se nad bližní, nerozčilovalo se, nehněvalo a nevzpouzelo. Měli bychom se odevzdáně modlit se žalmistou: „Vyzpytuj mne, Bože silný, a poznaj srdce mé; zkus mne a poznaj myšleni má. A popatř, chodím-li já cestou odpornou tobě, a veď mne cestou věčnou“ (Žalm 139,23.24).

Naši povinnosti je s vírou v Boží pomoc ovládat své srdce, svou povahu, nenechat se vyprovokovat ani v největším neklidu a pokušení. Pán Ježíš je nám v tom vzorem. Když se budeme denně modlit, aby on nás vedl svým Duchem, zvládneme všechny problémy a zvítězíme nad svými zlými sklony i pokušeními.

Mojžíš to s pomocí Boží dokázal. Pokorně přijal Boží trest. Nevešel sice do pozemského Kanaánu, ale patří mezi reky víry, protože Kristus byl jeho silou.

GENERAČNÍ PROBLÉM TAKÉ V KŘESŤANSKÝCH RODINÁCH?

„Pokud bydlíš u nás, budeš poslouchat. Jestli se ti u nás nelíbí, můžeš jít — a basta!“ Takhle se to říká často v rodinách, kde mají dospívající děti. Dokonce i ve věřících rodinách. Copak v rodinách věřících je také generační problém? Dotkneme-li se generačního problému, tedy problému vztahů mezi starými a mladými v rodině, je to, jako bychom se dotkli bolavého místa. Sotva se najde rodina, tedy i křesťanská, kde se tento problém nevyskytuje. Přesto o tom lidé mluví neradi a ještě méně rádi o tom píší. Proč tomu tak je? Nedává nám snad bible k tomuto problému dostatek informací?

Těžiště napjatých vztahů mezi dětmi a rodiči je především v období, kdy děti začínají dospívat a než zcela tělesně i duševně vyspějí. Později se napjaté vztahy projeví mezi mladými manžely a jejich rodiči, tchánem a tchyní.

Rodiče přesto mají rádi svoje děti. Když máme někoho rádi, měli bychom vědět, jak s ním jednat. V dřívějších dobách se všechno, co nešlo zařídít po dobrém, vyřizovalo z pozice rodičovské autority. S tím, jak se mnozí rodiče přesvědčili, se dnes daleko nedojde. I naše zákonodárství poskytuje mladému člověku v tomto ohledu více svobody. Pozice starší generace se tím jaksi dostala do ztíženější situa-

ce. Více ji to nutí být vzorem, pohlízet na svoje dospělé děti jako na rovnoprávné lidi, diskutovat s nimi a tak vnikat do jejich myšlenkového světa. Rodičům to připadá těžké, protože když je člověk o několik desetiletí starší, jen s námahou si vybavuje pocity, které měl kdysi jako mladý a které se léty hodně změnil. Neznámá to, že bychom tím měli dosavadní řád rodiny hodit za hlavu. Když některé nařízení považují dospělé děti za zbytečné či nesmyslné, nastává střetnutí názorů, které končí ze strany rodičů obvykle slovy: „Až budeš mít vlastní domácnost, můžeš si to dělat, jak budeš chtít. Ale pokud jsi u nás, přejeme si, abys to dělal tak, jak to chceme my.“ Mladý člověk jen stěží chápe dobré úmysly rodičů. Děti umějí ocenit rodičovský dům teprve tehdy, když jsou nějakou delší dobu mimo domov.

Je zajímavé všimnout si, jak se vytváří vztah rodičů k dospělým dětem v přírodě. Podívejme se na svět zvířat. Rodiče se pečlivě starají o své mladé až do té doby, kdy se už dokáží postarat sami o sebe. Pak matka odhání mladé od potraviny, kterou sama jí. Někdy mladé i kousne, aby je odehnala. Žasneme nad sobeckostí zvířecí matky. Po čase se staří k mladým už vůbec nehlásí a zapomenou na své docela.

Nám lidem dal Bůh rozum a

takovou lásku, že jako rodiče na své děti nedokážeme zapomenout. Ale určitému odstupu ve vztahu k dospělým dětem bychom se přece jen měli naučit.

Problém nemístné lásky k dětem se vyhroutí, když se děti chtějí oženit nebo vdát. I ti nejlepší rodiče se mohou stát špatnou tchyní a tchánem. Příčina bývá v tom, že se vztah mezi rodiči a dětmi dost neuvolnil a správně neupravil. Kromě toho mají zeť nebo snacha obvykle zcela jiné názory, mínění, přístup k věci, zvyklosti a také chyby. Že by naše dítě mělo chyby, tomu se nechce ani věřit, na ně jsme už zvyklí — nebo dokonce my sami je máme také, a proto je ani nepozorujeme.

Nechceme-li jako rodiče rušivě zasahovat, zbývá nám jen jedna cesta: respektovat osobnost druhého, jeho způsoby, povahu a po sňatku přijmout i tu skutečnost, že naše dítě vstoupilo do manželství. Nové manželství nesnáší naše dohře minulé rady. Mají-li k nám děti dosti důvěry, přijdou samy, až to budou potřebovat.

Náš poměr k dospívající mládeži je dobrou přípravou na pozdější vztah k mladomanželům.

V neposlední řadě má na pěkný vztah mezi rodiči a dětmi vliv i finanční otázka, tedy kapesné, které dávají rodiče svým dětem, pokud u nich bydlí a jsou na nich závislí. Nejde tak ani o to, jak vysoké kapesné, jako spíš o to, aby bylo pravidelné a nekrácené. Není dobré mladému člověku stále radit, jak s kapesným hospodařit. Učí se sám na základě vlastních zkušeností rozlišovat podstatné od nepodstatného a věci důležité od nedůležitých. Přitom nezapomínejme, že všichni nemáme stejný vkus.

Pokud jsou děti s námi ve společné domácnosti a pokud je to jen trochu možné, neměli bychom zapomínat na společné pobožnosti. Udělejme si pro děti čas, zvláště když s námi chtějí hovořit. Považují mnohdy za důležité takové věci, nad kterými my bychom jen mávli rukou. Ale rozhovor neukončujeme, ani když je to třeba na úkor spánku a my musíme zítřka brzy vstávat.

To nejdůležitější je, abychom byli opravdu takoví, jakými se děláme. Budme opravdoví, nedělejme se lepší, než jsme. Nemá smysl čekat od dětí dobrosrdeč-

nost, přívětivost a ochotu pomoci, když to sami neděláme.

Ve Starém zákoně dává Pán Bůh Mojžíšovi velmi významné poučení (5 Moj 6,5-7): „Budeš milovat Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou silou. A tato slova, která ti dnes přikazují, budeš mít v srdci. Budeš je vštěpovat svým synům a budeš o nich rozmlouvat, když budeš sedět doma, nebo půjdeš cestou, když budeš ulétat, nebo vstávat.“ Když Bůh Mojžíšovi ukládal, aby zákon dětem vštěpoval, pak to rozhodně neznámá, aby ho dětem vtlačoval do hlavy, protože takovým způsobem se ještě nikdo doopravdy věřícím nestal.

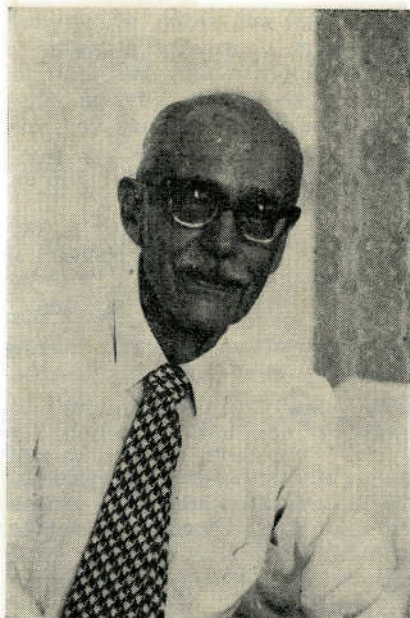
Vštěpovat v tomto případě znamená soustavně ovlivňovat děti vlastním příkladným životem podle Božích zásad.

Když páté přikázání říká: „Cti otce svého a matku svou,“ pak to pro dítě neznámá: až budu dospívát, nesmím mít jiné názory, než moji rodiče. Protože i vztah mladého člověka k Bohu se může vytvářet jinak než si to rodiče přejí. Když Pán Bůh říká skrze proroka Malachiáše (Mal 3,24): „Nakloním srdce otců k synům a srdce synů k otcům jejich“, neznámá to, že děti musejí bezpodmínečně poslouchat (zde se jedná o dospělou děti), ale spíš to znamená: „moji rodiče mne mají rádi“ — „naše dítě nás má rádo.“ Děti a rodiče pak společně plní pověření Spasitele: „Budete můmi svědky.“

„Kam půjdeš ty, půjdu i já. Tvůj Bůh je i můj Bohem“ (Rut 1,16). To říká moábská Rut své izraelské tchyni Noemi. Jak krásné svědectví vnitřní sounáležitosti a jednoty! Kde je takový vztah, tam rodiče neřekají: „Vy, dospělí děti, vaše povinnost je, abyste se o nás staraly a byly tam, kde jsme my,“ nýbrž tam slyšíme: „milí rodiče, jsme rádi, že vás ještě máme. Jsme rádi, že pro nás máte stále pochopení, že jste nám nevnucovali svou vůli, že jste nám pomáhali, kde jste mohli. Děkujeme vám, že jste nám ukázali na cestu k věčnému životu, k Ježíši Kristu.“

Je jistě krásné, když mladí lidé mohou děkovat nebeskému Otci za domov v křesťanské rodině.

K. Šp.

Bratr Richards v Praze

V létě minulého roku navštívil Československo se skupinou amerických turistů, většinou členů naší církve, také adventista, o kterém jsme již mnoho slyšeli, br. M. H. S. Richards. Ačkoli již překročil hranici 85 let, těší se ještě poměrně dobrému zdraví a snaží se být stále aktivní. Jméno bratra Richardse je těsně spjato s vysíláním rozhlasových a televizních programů naší církve v mnoha částech světa. Jako první začal před více než 50 lety vysílat ve Spojených státech náboženské programy rozhlasem. Jménem čtenářů Znamení doby jsme bratru Richardsovi položili několik otázek, na které ochotně odpověděl.

Většina Američanů v Evropě navštěvuje Řím, Paříž, Athény a podobně. Proč ses rozhodl navštívit Československo? Co od své návštěvy očekáváš?

Předně musím říci, že nejsem v Československu poprvé. Navštívil jsem vaši zemi již v roce 1947 jako činitel Generální konference. Byl jsem tehdy několik dnů v Praze a na severní Moravě. Nepamatuji si, jak se to místo jmenovalo. Měli jsme několikadenní shromáždění v nějaké vile nebo zámečku blízko polských hranic. Tehdy jsem alespoň jednou nohou vstoupil také na polské území, protože hranice tvořila silnice v té obci.

Tentokrát jsem přijel se zájezdem lidí, kteří chtějí v Evropě navštívit památná místa reformace. Mezi účastníky je i moje manželka, dcera a zeť. Máme na programu návštěvu Betlémské kaple a dalších míst, která připomínají vašeho reformátora Jana Husa. Tento muž patří k velkým postavám světové reformace. E. G. Whiteová mu věnuje mnoho pozornosti v knize „Velký spor“.

Naše čtenáře bude jistě zajímat, proč jsi už před tolika lety začal s rozhlasovým vysíláním náboženských programů? Jaké perspektivy má tato práce dnes?

Pomohli mi k rozhodnutí dva přátelé, dnes žijí také v Californii. Hovořili jsme spolu o možnosti a užitečnosti rozhlasového vysílání. Tehdy mi řekli: „Nevěříme, že rozhlasové vysílání může být užitečné. Kdybys byl o tom přesvědčen ty, pak bys pro to také jistě něco udělal.“ Cítil jsem, že mají pravdu. Kdykoli dojdeme k přesvědčení, že Bůh s danou věcí souhlasí, měli bychom odložit zbytečný ostych a obavy.

Svolal jsem členy našeho sboru a představil jsem jim celou záležitost. Žádal jsem je, aby mě ve věci podpořili. V té době stály 4 hodiny rozhlasového vysíláního času 15 dolarů. Dali jsme dohromady 200 dolarů a začali vysílat hodinu týdně. Pak začaly přicházet dopisy od posluchačů. Někteří naše dílo podporovali. Jednou nám napsala mladá žena: „Nemám mnoho peněz, ale ráda bych vám pomohla, pracuji jako sekretářka.“ Chodila k nám každou neděli a psala dopisy, odpovědi posluchačům. Vešmi mi pomohla. Později pracovala jen u nás. Vykonala mnoho dobré práce. Pak se naše práce rozvíjela. Vysílali jsme z několika stanic. Dnes naše společnost „Voice of Prophecy“ (Hlas prorocství) vysílá v celé řadě jazyků po celém světě. Kdysi mi pomáhal jeden z mých synů, pak převzal vedení a dnes pomáhám já jemu.

Proč jsme začali vysílat? V bibli je napsáno, že víra je ze slyšení. Má-li někdo uvěřit, musí nejdříve slyšet poselství evangelia, pak se může rozhodnout pro nebo proti. Rozhlas, televize, to je jeden z prostředků, jak mnoha lidem umožnit toto „slyšení“. Rozhlas a televize jsou poměrně levnými a rychlými prostředky. Jsou důležité zvláště v rozvojových zemích, kde mnoho lidí neumí číst. Mohou se však dovědět o Kristu pomocí těchto prostředků.

Jak dlouho jsi členem církve adventistů s.d. a proč ses jím stal?

Narodil jsem se v roce 1894 a byl jsem pokřtěn ve 13 letech. Křtil mě můj otec, kazatel církve adventistů s.d. On sám pocházel z ro-

diny metodistického kazatele. Dědeček se narodil v Anglii. Byl to posvěcený a horlivý věřící muž. Kazatelský je v naší rodině už po několik generací. Jeden z mých pradědečků cestoval s Johnem Wesleyem. Wesley je jednou z mých oblíbených postav. Mám ho rád a vážím si ho. Jeho „Deník“ je úžasný.

V době dospívání žil můj otec po určitou dobu v Anglii. Tam se také seznámil s učebním adventistů. Po návratu do Spojených států se stal členem a později také kazatelem této církve.

Vyrůstal jsem mezi věřícími lidmi. Slyšel jsem mnohokrát kázat svého otce. Ovšem život otce a matky na mne působil více než kázání. Byli to upřímní křesťané. Nejraději ze všeho vzpomínám na každodenní rodinné pobožnosti, ale zvláště na pobožnost v pátek večer a v sobotu večer při zahájení a ukončení soboty. Když otec otevřel bibli, měl jsem vždy pocit, jako by byl Bůh osobně přítomen. Když četl a vysvětloval slova Písma, cítil jsem, že jsem nejbohatší ze všech lidí. Získali jsme ty nejvzácnější poklady. Hodně jsme zpívali a učili se písním zpaměti. Vedla nás k tomu matka. Později jsem se učil zpaměti i některým kapitolám z bible.

Otec i matka si přáli, abych četl bibli. Jednou mi otec řekl: „Dám ti jeden dolar, když přečteš celou bibli nahlas, slovo od slova, abys dobře rozuměl tomu, co čteš.“ Tehdy měl dolar velkou cenu. Přečetl jsem celou bibli. Otec mi slíbil: „Za každé další přečtení celé bible ti vždy zdvojnásobím odměnu.“ Kdyby to byl udělal, asi bych byl dnes milionářem. Přečetl jsem bibli už 170krát. Každý měsíc přečtu Nový zákon. Již před křtem jsem přečetl celou bibli několikrát a Bůh ke mně promlouval prostřednictvím svého slova.

Byl jsem ovšem jinak zlý a neobrácený kluk, jako ostatně všichni. Všichni potřebujeme znovuzrození, změnu svých povah. Byli jsme velmi chudí. Maminka nás většinu času vychovávala sama. Dělal, co bylo v jejích silách. Tatínek byl většinou pryč a když se vrátil domů, maminka mu říkala: „Dělej s tím klukem něco.“

Na svůj věk jsem byl vyspělý. Byl jsem však zlý na svého mladšího bratra. Často jsem mu ubližoval před ostatními chlapci ze sousedství. Dělal jsem to jen tak, z legrace. Jednou mi matka hodně domlouvala. Slíbil jsem, že už to nebudu dělat. Ale zase jsem zapomněl. Tehdy mi matka řekla: „Ještě ještě

jednou budeš ubližovat bratrovi, budeš muset nabít mně." Bít maminku? Měl jsem ji tolik rád, že bych za ni i zemřel. Nedokázal jsem si představit, že bych ji mohl bít. Byl jsem chvíli hodný. Asi tak jeden den.

Bydleli jsme na dědečkově farmě. Byli u nás na návštěvě kamarádi. A tehdy jsem byl opět velmi zlý. V tom jsem slyšel, že mě někdo volá. Byla to maminka. Báł jsem se k ní přiblížit. Tehdy mi řekla: „Když jsem tě bila, nepomáhala to. Teď budeš za trest bít ty mne.“ Ohnula se a čekala, až ji uhoďm. Zvedl jsem ruku, ale nemohl jsem to udělat. Rozumíte — nemohl. Byli jsme zvyklí plnit příkazy rodičů. Nikdy jsem neodmítl udělat něco, co mi matka přikázala, ale teď mi rozkázala, abych ji uhoďil. Snažil jsem se, ale nešlo to. Nakonec jsem se rozplakal. To byl velký trest.

Pak pronesla kázání, jaké jsem nikdy neslyšel. Vložila mi, proč na tomto hříšném světě musí spravedlivý člověk trpět s hříšným, za hříšného a od něho. Proto také Kristus trpěl na kříži. Byl vinný? Zasluhoval trest? Kristus je svatý, ale spravedlivý musel trpět za hříšníka, od hříšníka a s ním. Tehdy jsem pochopil to, o čem jsem už mnohokrát četl v bibli a o čem jsem slyšel od svého otce, ale čemu jsem nerozuměl. Vysvětlila mi, proč Kristus zemřel pro nás a kvůli nám. Byl bez hříchu, to my jsme zhřešili. I dnes trpí nevinní lidé a my víme proč. Hřích je ještě stále mezi námi. Satan ještě stále zabíjí tento svět, ale je už poražen. Kristova smrt na kříži znamená jeho konečnou porážku. Takový výklad evangelia jsem dostal od své matky. Bylo mi jasné, že se už nemohu vrátit k těm špatným věcem, které jsem dříve dělal, ale potřeboval jsem opravdové znovuzrození. K němu došlo až několik let po mém křtu. Pro křest jsem se rozhodl ve 13 letech.

Jaký význam má pro tebe víra v Boha a adventní naděje po tolika letech?

Během let se moje křesťanská víra a naděje ještě posílila. Jsem přesvědčen, že dnešní situace ve světě je přímým naplněním biblických prorocství. Myslím na to, co vidím kolem sebe a čtu v novinách. V naší zemi opakujeme chyby římského impéria. Mravní úroveň ve Spojených státech a jiných západních zemích je žalostná. S křesťanskými církvemi to není o mnoho lepší. Mnoho lidí z církví odchází. Vytrácí se reformační cíl a reformační víra. Potřebujeme jednoduché vyučování biblickým pravdám. Vysílání rozhlasem tomu vhodně napomáhá. Věřím, že jak televize, tak i rozhlas přispějí k naplnění prorocství, aby evangelium bylo zvěstováno na svědectví všem národům.

Je tma. Potkávám zřídka chodce. Je zima, uvědomuji si, a je navíc svátek. Tu a tam prosvětluje do ulice rozsvícený vánoční stromek. Město prožívá první vánoční svátek roku 1980. Všichni, kdo mohou, jsou doma.

Kam jdu já? Už přede dvěma dny jsem měl navštívit jednu starší paní. Návštěva se nemohla uskutečnit, byl jsem celý den mimo město. A tak jsem ve středu večer, byl to Štědrý večer, vzal do ruky telefonní sluchátko a vytáčím číslo 268 27. Představuji se, zdravím paní, přeji dobrou pohodu a zároveň se omlouvám, že jsem nemohl přijít na slíbenou návštěvu. Domlouvám návštěvu na další den, na 1. vánoční svátek dopoledne.

Když jsme se druhý den posadili do křesel, začala paní vyprávět. „Mám dvě dospělé děti, jsou již samostatné, mám všechno, co potřebuji a přitom jsem tou nejchudší ženou na světě. Můj manžel, který chtěl tolik žít, zemřel právě před rokem na rakovinu. Dělal jsem vše, co bylo v mých silách pro jeho ochranu, ale nic nepomohlo. Celý rok jsem už sama. Právě nyní na mne samota nejvíce působí. Blíží se výročí smrti manžela, a právě v době, kdy jsou lidé spolu kolem prostřených stolů, jsem já jen sama. Lidé se radují, já stále pláču. Samota je těžká a já nemám sílu ji nést. Už včera jsem se rozhodla, chtěla jsem vše skončit. Měla jsem všechno promyšlené. Už mi zbývalo jen odpojit telefon a zvonek, právě když v tom jste telefonoval vy. Omlouval jste se a slíbil, že přijдете dnes dopoledne za mnou na návštěvu. Byl jste jediný, kdo si na mne vzpomněl. Vy jste mi vlastně zachránil život.“

Udiveně hledím na paní sedící v protějším křesle. Vždyť již několik týdnů čte bibli, učí se poznávat Ježíše Krista, jeho přátelství, vždyť nemusí být sama. Mám radost, že jsem jí vlastně telefonováním zachránil život. Byl jsem rád, že paní překonala krizi. A znovu poukazuji na Ježíše a jeho přátelství a pokud o něj bude stát, nebude nikdy sama. A aby nebyla ani fyzicky sama, nabídl jsem se, že přijdu ještě večer na návštěvu. Tato nabídka byla přijata s uspokojením. Celou cestu prosím Boha, abych nebyl zbytečný.

Večer jsme prožili další hodinu užitečným hovorem. Citovali jsme slova bible, která nám dává jistotu i pro dobu, v níž se necítíme dobře. Paní se ještě několika větami vrací ke včerejší události, ale již s úsměvem. Říká, že se chovala jako děcko, že by za to měla dostat i odměnu, která se dává dětem, když neposlouchají. Než jsem se rozloučil, modlili jsme se a paní po mně opakovala slova modlitby. Nabízím další návštěvu, tentokrát u nás na páteční večerní pobožnosti. Slíbila, že přijde a pokud to nebude možné, ještě si večer zatelefonujeme. Ale určitě se uvidíme v sobotu ve shromáždění, které již třikrát navštívila. Moc se jí tam líbilo, zažila přátelství, které jinde nenašla.

V pátek večer nepřišla, a proto vytáčím číslo telefonu 268 27. Nikdo se neozývá. Je možné, že si někdo z dětí udělal na maminku čas a vzal ji k sobě.

Ale paní nepřišla ani v sobotu do shromáždění. Možnost telefonovat mám až večer. Vytáčím stejné číslo. Nikdo se neozývá. Už nemám klid. V neděli ráno znovu telefonuji, ale výsledek je stejný. Volám marně. Ve spěchu

si беру kabát a za několik málo minut stojím před známým domem. Vyjíždím do posledního patra výtahem. Tušení se stává pravdou. Jeden pohled na dveře vedle výtahu a zmocňuje se mne nepopsatelný smutek. Jedna páska nahore, druhá dole, třetí uprostřed přes zámek. Na všech jsou razítka Veřejné bezpečnosti. Pomalu se vracím domů.

Z té velké radosti, kterou jsem měl ve čtvrtek, že jsem paní zachránil od smrti, nezbylo nic. Neunesla svou samotu i blížící se výročí smrti svého manžela. Přes nabízenou pomoc i slib, který mi dala, si pustila ze čtvrtka na pátek plyn. Z velké radosti mi zůstala jen smutná vzpomínka.

Dnes, 5. ledna 1981, jsem byl na jejím pohřbu. Těch, kteří se přišli rozloučit, bylo patnáct. Polovina příbuzných, a pak ti, kteří ji znali. Přišli se rozloučit s osamělou ženou. Měla všechno, a přesto zůstala tou nejchudší ženou na světě. Osamělá v životě, osamělá ve smrti, osamělá při vlastním pohřbu.

Telefon 268 27 zůstane již hluchý. Už jej nezvedne ona paní, která mohla žít a radovat se z přátelství lidí i z přátelství se Spasitelem Ježíšem Kristem. Toto telefonní číslo mi bude připomínat mnoho lidí, kteří touží po upřímném přátelství. Vyzvánění telefonu mi bude připomínat domovy, kde se lidé radují, a vedle nich lidi, kteří jsou beznadějně sami. Ti řeší svou samotu odchodem ze světa. Je teprve začátek roku. Kolik v něm objevíme takových hluchých telefonů? A kolik přelepených, zapečetěných dveří? Co uděláš pro to, aby se to nestalo? Co uděláš pro ty, kteří mají všechno, ale jsou přitom nejchudší na světě? Nemají nikoho, nemají Přitele, nemají proč žít!

Odešli jsme ze smuteční síně. V předsíni se shromažďují další smuteční hosté. Potom jsem stál chvíli v hustém sněžení před krematoriem a přemýšlel. Udělal jsem pro tuto paní všechno? Nezanedbal jsem nic? A proč se všechno stalo? Co udělám v tomto roce pro takové lidi?

Doma otevírám bibli, hledám povzbuzení. Čtu slova Ježíšova: „Poďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste“ (Mat 11,28).

„Cožkoli jste učinili jednomu z bratří těchto mých nejmenších, mně jste učinili“ (Mat 25,40).

A pak mne napadají slova písně:

*Srdce smutná potěšiti,
dokud dnes je, nemeškej,
duše lidské zachrániti,
před záhubou pospíchej.
Jedno slovo taskavé,
nebo vřelý ruky stisk,
stačilo snad k nápravě,
a ty měl bys věčný zisk.*

Znovu jsem odhodlán sloužit, znovu pomáhat, znovu křísit naději tam, kde vládne zoufalství, přinášet radost tam, kde trápí starost. Určitě to nedopadne vždy tak, jako v tomto případě. V uších mi zní další píseň. Její slova vybízejí k práci mne i tebe!

*„Chce-li pro Krista kdo žít,
v bratru svém ho musí zřít,
jinak nelze k němu jít,
dál to nes.“*

R. REITZ

STRACH

MUDr. J. F.

Podle staré legendy se v Bagdadu dle projížděla cholera na svém veblodu. Potkala beduína, který se ptal, kam jede. „Jedu do Bagdadu a usmrtím tam 20 000 lidí,“ odpověděla. Po nějaké době se potkali znovu. Beduín vyčítavě začal: „Lhalas. V Bagdadu nezemřelo 20 000, ale 100 000 lidí.“ „Ne, ne,“ bránila se cholera, „já jsem mluvila pravdu. Zabila jsem pouze 20 000 lidí. Ty ostatní má na svědomí strach.“

Je známo, že strach může opravdu zabíjet. Mnoho lidí zemřelo výhradně ze strachu, třeba poté, co je kousl naprosto nejedovatý had. Dr. W. Sadler vysvětluje v jedné ze svých knih, že strach z určité nemoci může vyvolat znepokojující stavy. Vypráví příběh ženy, která zemřela na rakovinu, ačkoli ji vůbec neměla. Byla přesvědčena o své nemoci, i když k tomu neměla žádný objektivní důvod. Strach obyčejně nezabíjí rychle. Je to pomalý a záludný proces, působí jako jed, vyvolává negativní pocity a nálady, obavy a hrůzu. Jako každý jiný pocit má i strach nesporně vliv na celý organismus.

Jistě, že každý pocit strachu není nebezpečný. Existují pocity strachu, které nás vlastně chrání. Je to třeba strach, který nás zastaví na pokraji útesu, nebo strach, který nás nutí zamknout dveře, pořádně se rozhlédnout, než vstoupíme na silnici apod. Takový „strach“ neovlivňuje naše zdraví a bytí. To, co nás nácl, je strach z neúspěchu, ze ztráty náklonnosti, ze zra- dy, nemoci, stárí, osamělosti a smrti. Strach má čestné místo mezi příčinami

vážných srdečních chorob, tak to alespoň tvrdí odborníci. I bible hovoří v podobném smyslu: „Lidé budou zmírat strachem a očekáváním toho, co přichází na celý svět“ (Luk 21,26).

REAKCE TĚLA

Strach vyvolává určité reakce. Ukážeme si to na příkladu. Jenda jde na procházku do lesa. Najednou zpozoruje muže ukrytého za kmenem stromu. Letmý pohled stačí, aby postřehl, že je to nějaký zvláštní „zjev“. Neholený, nedbale oblečený, v ruce nůž. Jan si okamžitě vzpomněl na článek v novinách, že z psychiatrické léčebny utekl nebezpečný pacient. Jan je bezbranný, daleko od pomoci. Propadá panice. Strach povzbuzuje činnost nadledvinek. Tím se zvýší množství adrenalinu v krvi a celý organismus je ve stavu „pohotovosti“. Adrenalin zastavuje trávení a uvolňuje tím část krve pro naléhavější potřeby. Jan bledne, krev se stahuje z vlasečnic a dostává se ve větší míře do svalů a některých vnitřních orgánů. Játra uvolňují cukr, zdroj energie. Zvyšuje se tep i krevní tlak. Zvyšuje se dokonce i srážlivost krve proto, aby lépe čelila případnému poranění. To všechno se odehraje během několika málo sekund. Z Jendy se stal superman. Nyní dokáže běžet mnohem rychleji, dát silnější ránu a skočit mnohem dále než normálně. Je připraven bojovat nebo utíkat. Rozhodl se pro útěk. Takové rychlosti ještě nikdy nedosáhl. Živý a zdravý doběhl až do vesnice. Všechny nervové i chemické reakce se zastavují, tělesná činnost se pomalu vrací do normálních mezí.

STRESS

Uvedeme z Janova života ještě jiný případ. Sedí ve své kanceláři, telefonuje. Dovídá se, že návrh, na kterém tak dlouho pracoval, není přijat. Neúspěš. Nedostane místo, na kterém mu tolik záleželo. Co bude dál?

Jeho organismus reaguje podobně jako tehdy v lese. Je připraven bojovat i utíkat. Bojovat? Ale s kým? Utíkat? Kam? Celý zápas bude muset vybojovat v sobě. A to není ani snadné ani rychlé. Ovšem chemické reakce a tělesné funkce se nevrátí do normálního stavu, pokud jeho obavy a nejistota trvají. Adrenalin, který byl v době nebezpečí nezbytným povzbuzujícím prostředkem, se stává pro organismus jedem.

Dlouhotrvající stress přivádí člověka na pokraj vyčerpání. Podle odolnosti jednotlivce může vyvolat vážná chronická onemocnění od astmatu až po poruchy srdeční činnosti. Mnohé studie dokázaly, že strach je nakažlivý. Matka jej může přenést na své dítě, které ještě vůbec nechápe situaci. Setkávání s člověkem, kterého trápí pocity strachu, vyvolává u většiny lidí nepříjemné pocity. Dokonce i poslech magnetofonového záznamu hlasu takového člověka vyvolává určité napětí.

CO DĚLAT PROTI STRACHU

Je třeba jednat. Nejdříve pohovořte o svých obavách a strachu s člověkem, ke kterému máte důvěru. Váš strach má určité příčiny, proto hovořte s člověkem, který má v dané oblasti života dostatek vědomostí a zkušeností. Už samotný fakt, že o svých potížích hovoříte otevřeně a nahlas, vám pomůže vidět je a chápat realističtěji, bez takové zátěže emocí. Svěřujte se člověku, který nezradí vaši důvěru.

Když vás zavalí těžkosti, zůstaňte fyzicky činní. Potřebujete se zbavit chorobných myšlenek a tělesná činnost vám k tomu napomůže. Jděte pracovat na zahradu, zabývejte se svými koníčky, nebo jděte na procházku. Tělesná únava je nejlepší přípravou na dobrý spánek. Jistý lékař radil svému pacientovi, aby proti stavům strachu používal jako lék intenzivní tělesné cvičení. „Příliš mnoho energie a času věnujete své obrazotvornosti. Běhejte dostatečně rychle a dostatečně daleko. Uvolněte se, a budete dobře spát. Strach je důsledkem vaší fantazie. Můžete mu ovšem utéct.“ Nemocný to zkusil, a měl úspěch.

Lidé trápení strachem jsou většinou zaměřeni do sebe. Zabývají se více sebou než okolním světem. Jsou velmi citliví na hodnocení ostatních a mají přehnaný sklon k sebekritice. Kdyby se dokázali obrátit k jiným lidem a více se zajímat o jejich potíže, udělali by první velký krok na cestě k lepšímu duševnímu zdraví.

Ať máte strach z čehokoli, z neúspěchu, ze ztráty postavení, z lidí nebo vystupování na veřejnosti — uvědomte si, že změnit vlastní myšlení není tak snadné a že na výsledky musíme někdy dlouho čekat. Dělejte však alespoň malé pokroky. Každá věc má svůj čas. Každý krok vítězí nad strachem vyžaduje úsilí vůle.

Mladý muž měl takovou trému, že nebyl schopen promluvit nahlas před jiným člověkem. Pracoval v malé poště banky spolu s dalšími 15 úředníky. S nikým o ničem nemluvil, nebyl s to. Jednou mu někdo ze známých poradil, aby začal bojovat proti trémě tak, že ráno po příchodu do zaměstnání všechny hlasitě pozdraví. Začal obvyklým „Dobrý den!“ Po čase zjistil, že to na něj příznivě působí. Později se pustil do náročnějších věcí a postupně získával sebejistotu. Na trému nakonec zapomněl.

Ať máme problémy v jakékoli oblasti, ať náš strach pramení z čehokoli, je třeba proti němu bojovat. Vítězství může získat každý, kdo neutíká, ale je ochoten zápasit.

I Pán Bůh ví, že prožíváme údobí napětí a strachu. Pro naši posilu nám kromě dobrých rad ve svém slově také dává zaslíbení: „Neboj se, vždyť já jsem s tebou, nerozhlíže se úzkostlivě, já jsem tvůj Bůh. Dodám ti odvahu a budu ti pomoci... Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, držím tě za pravici, pravím ti: Neboj se, já jsem tvá pomoc.“ (Iz 41,10.13)

Kázání v Moskvě překládá br. M. P. Kulakov

V srdečném rozhovoru s p. Tarasovem, ředitelem ministerstva pro církevní záležitosti při radě ministrů SSSR v Moskvě

překrásné horské scenérie, jež obklopuje Alma-Atu. Tak jako všude ani zde nebylo loučení lehké.

Z „teplých“ krajin střední Asie nás letadlo neslo do sice chladnější, ale nám již známé Moskvy. Setkání s věřícími, se kterými jsem měl možnost se seznámit již při poslední návštěvě, bylo velmi srdečné. Stisknout po sobotních bohoslužbách každému ruku bylo nad naše možnosti. Přesvědčili jsme se o tom, jak naši věřící vděčně přijímají návštěvy z Generální konference. S radostí jsme prohlíželi první číslo brožury, kterou vydala naše církev a informuje v ní o životě sborů. Bylo nám také sděleno, že od září 1980 studují dva naši mladí bratři na našem teologickém institutu v Newbold v Anglii.

Na závěr našeho pobytu v Moskvě jsem byl přijat v doprovodu představitelů naší církve v SSSR M. P. Kulakova panem ředitelem

Tarasovem na ministerstvu pro církevní záležitosti při radě ministrů SSSR. V přátelském rozhovoru o různých otázkách jsem také poděkoval za to, že mi bylo umožněno navštívit sbory, sloužit Božím slovem při bohoslužbách a setkat se s našimi věřícími.

Není ani možné vyjmenovat všechny, kteří nám prokazovali tolik laskavosti a péče. Ale nelze nezpomenout skupinku, která s námi byla až do odletu na letišti Šeremetěvo: bratři M. P. Kulakov, N. A. Žukaluk, Deponěv s manželkou, manželé Vladimír a Tamara a sestra Irina.

Při této cestě do střední Asie jsme navštívili města a sbory v této velké zemi a navázali další přátelství. Odjížděli jsme s přesvědčením, že naše cesta byla požehnaná a že dílo Boží bude dokončeno na celém světě.

OLDRICH SLÁDEK

MEZINÁRODNÍ ROK INVALIDŮ

Organizace Spojených národů vyhlásila rok 1981 za Mezinárodní rok invalidů. Ti, kteří přes všechna omezení vrozená nebo způsobená ranami života zápasí, aby se stali platnými členy lidské společnosti, zaslouží si, aby jim celá lidská společnost pomáhala. V řadě zemí se pro ně připravuje nebo už existuje zákonná ochrana a státní péče. V Evropě je péče o invalidní lidi zajišťována vládami jednotlivých zemí. Socialistické státy jsou i v tomto ohledu na prvním místě.

Materiální zabezpečení je jistě to základní. Ale lidé postižení a lidé starší touží ještě po něčem vyšším — po lásce. Je pozoruhodné, že nejčastěji se vyskytující přání starých

lidí v domovech důchodců je: „Chtěl bych, aby mne někdo navštívil.“ Právě zde má široké pole působnosti náš křesťanský zájem o bližního. K této požehnané práci nás vybízí i Pán Ježíš, když říká (Mat 25,40): „Cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili.“

BIBLICKÉ SPOLEČNOSTI SNĚMOVALY

Biblické společnosti jsou nadcírkevní organizace, které si daly za cíl tisknout a rozšiřovat bible. Jsme jim vděční za jejich obětavou práci. Kostnické jiskry přinesly v 1. čísle letošního roku článek bratra Sedlickeho o práci biblických společností. Z článku vyjímáme:

Na konci roku 1980 směřovaly cesty zástupců všech biblických společností světa do hlavního města Thajského království. Sem totiž svolaly spojené biblické společnosti (zkr. SBS) zasedání svého vrcholného orgánu — rady. První zasedání SBS se konalo v Americe, druhé v Africe a třetí tedy v Asii. Volba padla na Thajské (dříve Siamské) království. Pro křesťanské církve to není nijak významná země, naopak, její hlavní město Bangkok je svatým městem buddhistů. K buddhismu se v Thajsku hlásí přes 90 % obyvatelstva. Ale i zde žijí a pracují křesťanské církve a biblická společ-

nost, i když křesťanů je pouhých 0,8 %. Tolerantnost buddhismu je však známá a křesťané zde požívají stejnou ochranu jako světová náboženství národnostních menšin.

Pracovní heslo SBS pro osmdesátá léta našeho století je: „Boží slovo otevřeno všem“. Proto všichni řečníci, počínaje arcibiskupem Cantaburským, dr. Cogganem, přes odborníky v překládání, vydávání a šíření bible, až po zástupce různých oblastí světa, se dali vést zvěstí tohoto hesla.

I naše Biblické dílo Ekumenické rady církví v ČR se pokusí je naplnit v naší socialistické společnosti v zemi, která jako poklad střeží odkaz svých otců — Bibli kralickou, ale stejně radostně vítá ekumenický překlad bible, promlouvající k dnešní generaci jejím jazykem.

Práce biblických společností je dokumentována těmito čísly: v roce 1979 bylo distribuováno celkem přes 9 miliónů kompletních biblí, přes 12 miliónů Nových zákonů a téměř 29 miliónů jednotlivých částí bible. K tomu musíme připojit ještě tzv. výběry biblických textů, jichž bylo jen v tomto roce vydáno 394 milióny. Bible je dnes přeložena do 273 jazyků, Nový zákon do 472 a části bible do 940 jazyků. Celkem tedy ve 1685 jazycích je Písmo svaté čteno a každým rokem vznikají nové překlady do dalších jazyků.

*Přilétlo jaro z daleka, a všude plno touhy,
vše tlačilo se k slunci ven, že snilo sen tak dlouhý ...
Z větví se tlačí lístek ven a ptáčkům z hrdla hlásky ...*

tak líčí básník Vítězslav Hálek nejkrásnější část roku — jaro.

Příroda nás inspiruje k zamyšlení nad životem kolem nás i k úvaze nad životem vlastním. Bůh člověka nestvořil proto, aby jeho život rozkvetl, pak přinesl plody a za nějakou dobu zanikl. To hřích způsobil zánik všeho, co Bůh stvořil. Jaro nám připomíná vzkříšení a nový život. Boží plán věčného jara chce Bůh uskutečnit skrze Ježíše Krista. Splní se to při jeho druhém příchodu na naši zemi. O tom mluví Pán Ježíš také, když ukazuje svým posluchačům na jarní přírodu, na rozkvétající větve stromu. Ukazuje jim na konkrétní strom a říká (Mat 24,32): „Když už jeho větve raší a vyráží listí, vězte, že léto je blízko. Tak i vy, až toto všecko uvidíte, vězte, že můj příchod je blízko, přede dveřmi.“

K. SPINAR